

Слонім: тэатр адкрыецца сёння! С. 2	Нядолі савецкіх жырандоляў: што далей? С. 2—3	Мастак і фатограф... А хто ж аўтар? С. 4—5	Што ў Культурнай сталіцы, еўрапейскай? С. 5—6	Дык ці "добра там, дзе нас няма", або не? С. 7
---	---	--	---	--

А чаму б і не назваць модай тую тэндэнцыю, калі ў шэрагу раёнаў Беларусі з маленства юныя грамадзяне спасцігаюць традыцыю праз народную гульню, праз асваенне промыслаў, праз танец і песню...

МОДА,

ШТО ЯДНАЕ

Госці абласнога семінара "Спецыфіка і асаблівасці навучання дзяцей і моладзі рамёствам на Любаншчыне" якраз і сталі сведкамі дзіцячай народнай гульні ў выкананні юных удзельнікаў клуба "Вытокі" вёскі Сосны. Падрабязнасці пра семінар і спецыфіку аховы нематэрыяльнай спадчыны ў раёне ў бліжэйшых нумарах "К".

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Праекты развіцця

Урокі для аматараў беларускай літаратуры, валёнак і зёлак

"Вёскаўтваральнасць" музея? Магчымы варыянты!

Перадапошні дзень нашага аўтапрабегу прысвечаны быў даследаванню музейнай справы ў двух раёнах Магілёўшчыны: Дрыбінскім і Мсціслаўскім. Уражанне аказалася дваістым. З аднаго боку, брэндаваць устаною проста не мае аналагаў па сваім прызначэнні і перспектыві развіцця. З другога ж, уражанне такое, што мы іншым разам не ведаем у поўнай меры, што з ім рабіць.

Пераклад з катрушніцкага лемезня
Валёнкi — неаспрэчны брэнд Дрыбіншчыны. Але рэдка хто ведае пра гэта па-за межамі раёна. Пра адсутнасць дзейнай рэкламы ў дадзеных выпадках надакучыла гаварыць і пісаць. У невялічкім Дрыбіне мы доўга блукалі ў пошуках мясцовага краязнаўчага музея, нават прытым, што адзін з нас тут быў некалькі гадоў таму. Справа ва ўсеагульнай раённа-аўтаномнай раённа-аўтаномнай бядзе: не хапае ўказальнікаў, бігбордаў і банераў. А музей месціцца не ў надта адкрытым месцы: у адным з пад'ездаў жылога дома, разгорнутага "спінай" да гарадскога храма і з вялікай шыльдай "Аптэка". Знайсці ўстанову — усё роўна што зразумець сакрэтны катрушніцкі лемезень... Але бракуе не толькі вулічнай

указальнай рэкламы. У 2011 годзе "К" пісала пра тое, як шапавальскі промысел са статусам гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь натхніў мясцовае кіраўніцтва на стварэнне канцэпцыі турыстычнага праекта "У госці да дрыбінскіх шапавалаў". Планавалася, што пры падтрымцы прыватных турфірм будзе створаны сайт, а інтэрактыўнасць праекта прапануе магчымасць адсачыць не толькі гадоўлю ды стрыжку авечак, але і дэталёвую тэхналогію вырабу валёнак ды магерак. Далей дэкларацый справа не пайшла... Таму і завіталі зноў у Дрыбін, каб высветліць сённяшняю "валёнкавую" сітуацыю. Нас сустрэла дырэктар Дрыбінскага раённага гісторыка-этнаграфічнага музея Наталля Нейфельд, якая з 2012 года ўзначальвае ўстанову. Праўда, экспазіцыя му-

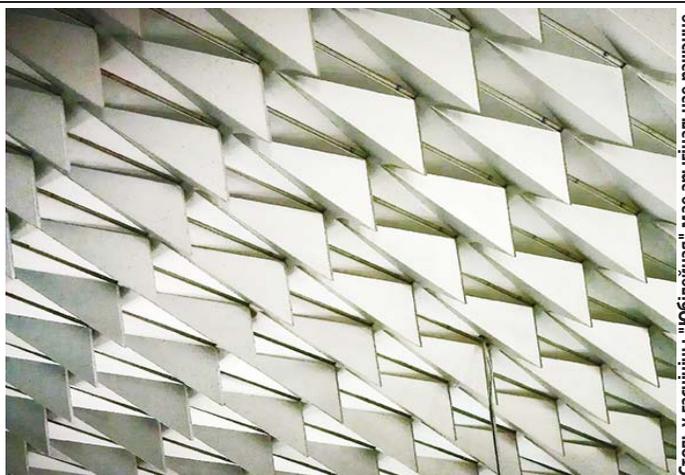
зея нагадвае хутчэй збор музейных прадметаў, не аб'яднаных адзінай канцэпцыяй. Ды і афармленне прасторы нельга назваць музейным. Прычынай таму капітальны рамонт будынка, які нядаўна завяршыўся. Па словах спадарыні Нейфельд, сёлета будзе заключана дамова з Магілёўскім абласным краязнаўчым музеем імя Еўдакіма Раманава на ўнутранае аздабленне будынка. Фінансаванне выдаткоўваецца па праграме "Культура Беларусі". Толькі на афармленне сёлета мусіць паступіць каля 80 мільёнаў. У тыя некалькі гадоў, цягам якіх праводзіўся рамонт, экспазіцыі не было ўвогуле. Але нягледзячы на гэта супрацоўнікі ўстановы не сядзелі без справы: музей дзейнічаў, ствараліся часовыя перасоўныя выстаўкі. А з пачатку бягучага года ўстанова ад-

навіла і экскурсійную працу ў адрамантаваным будынку. І пакуль будзе рабіцца афармленне (каб яшчэ год музей не "прастойваў"), было вырашана сваімі сіламі стварыць часовую экспазіцыю. Да слова, ініцыятыва аказалася не дарэмнай: летась амаль восем тысяч наведвальнікаў завіталі ў музей. Дарэчы, паводле ўжо існуючага праекта афармлення, гісторыка-этнаграфічны профіль музея засяродзіцца на галоўным брэндзе раёна — шапавальстве. Калі казаць прадметна, адна зала будзе прысвечана гісторыі дрыбінскай зямлі, другая — мясцовым промыслам і рамёствам. Асобную ж пляцоўку маюць выдаткаваць выключна пад шапавальства. Будзе адлюстраваны ўвесь працэс гэтага адметнага промыслу. Зойме пачэснае месца і сучаснае валенне з авечай воўны: не толькі валёнкi, але і адметныя вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, створаныя рукамі дванаццаці дзяцей — удзельнікаў музейнага гуртка, якія, да слова, атрымалі два дыпломы на апошнім фестывалі "Залатая пчолка"...

Сцісла пра важнае: нам неабходна тэрмінова знайсці, упарадкаваць і закансерваваць прадметы інтэр'ера савецкай эпохі. А цяпер больш падрабязна. Рэчы абазначанага многа часу маюць сакавіты, ёмісты, пазнавальны каларыт. Маштаб, матэрыялы, прапорцыі, характар прадметаў — усё асаблівае. Гэта, безумоўна, стыль і прадмет гонару для нас, уладальнікаў узораў названага кірунку. Але сёння ў Мінску, ды, напэўна, і ў іншых гарадах Беларусі, такія артэфекты, часцей за ўсё, захаваліся выпадкова: мода на еўрарамонт ужо змяніла ці знішчыла большасць прадметаў не такой і далёкай ад нас эпохі. Тыя рэдкія фрагменты, якія да гэтага часу з намі, жывыя толькі па адной прычыне: няма грошай на нармальны рамонт памяшкання, дзе яны знаходзяцца...

Жырандоль і афармленне столі ў мінскім салоне "Шчасце".

Стол у гасцініцы "Юбілейная" мае арыгінальнае рашэнне.

Нядолі жырандолі на... сметніцы

Як абараніць артэфекты савецкага часу ад вынікаў еўра-рамонту?

ні"... Гэтыя новаўвядзенні павінны былі зрабіць інтэр'ер лепшым за той, савецкі, а значыць — больш прыгожым, сучасным, што само па сабе гучыць як нонсэнс. Скажам, каштоўнасць металічных дэкарэтыўных панэлей у краме дзякуючы сучасным суседзям знізіцца і наблізіцца да нуля. А між тым, такі элемент ужо можна экспаніраваць у музей. Урэшце, паўтаруся, каб хапала грошай на "чалавечы" рамонт, то гэтых дзіўных панэлей мы б ужо не ўбачылі.

Чаму? Бо схема рамонта ў грамадскіх інтэр'ерах у нас простая: на падлозе з'яўляецца керамінаўскі грэс, два хадавыя колеры якога

і ягоны памер адразу аб'язлічваюць памяшканне, на столі — армстронг, уваход перагароджваюць беляя пластыкавыя дзверы, а пустыя кавалкі на сценах займаюць няўдала па колеры рэклама. Пагадзіцеся, ужо хочацца знайсці інвестара, які цалкам змяніў бы аблічча крамы!

Іншы прыклад. Завітайце ў мінскі ж Дом літаратара і зірніце на столь ды гронку сапраўды вялікіх, па сённяшніх мерках, шароў-святільняў! Дадзены тып кампануюкі групы апошніх — адзін з хадавых сёння сярод вядучых еўрапейскіх фабрык. А гэта ж 1976 год! Дадамо да агульнага ўражання высачэзныя вокны з гардзінамі, якія абсалют-

на не выглядаюць недарэчна, як у большасці сучасных будынкаў, фасад з натуральнага туфу — і вось ён, годны помнік сваёй эпохі, аб'ект турыстычнага паломніцтва. Бо экскурсіі па архітэктурных помніках — адзін з найпапулярных заняткаў для турыстаў. Пытанне ў дадзеным выпадку ў тым, як захапляльна прадставіць і апавесці пра кожны канкрэтны аб'ект ды іх сукупнасць агулам. Упэўнена, што савецкая эпоха вартая быць прадстаўленай у гісторыі сусветнай архітэктуры. З кожным годам каштоўнасць матэрыяльных помнікаў ды сімвалаў эпохі ўзрастае, і пра гэта трэба памятаць ды ўлічваць пры кожным рамонце.

Чарговы прыклад. Столі і люстры гандлёвага цэнтры "Шчасце" ў мікрараёне "Усход". На жаль, ужо відавочныя спробы рамонту: новае колеравае рашэнне на сценах закранула і бэлькі столі. Гэты інтэр'ер па-свойму прыгожы, паколькі сведчыць пра канкрэтны час і здольны аку-

нуць чалавека, які ўвайшоў сюды, менавіта ў тую атмосферу: "паляўнічыя" на эмоцыі і ўражанні яго ацэняць. Што яшчэ назваць? Уражвае актывая зала гасцініцы "Юбілейная", свой час прадстаўляюць жырандолі ў кінатэатры "Перамога"...

Яшчэ адна важная дэталі. Прыглядзіцеся: савецкія інтэр'еры знаходзяцца ў поўнай гармоніі з фасадамі і агульным кампазіцыйным рашэннем будынка. Сёння для нас, на жаль, гэта амаль недасяжны ўзровень праектавання.

Дарэчы, калі будынак з'яўляецца помнікам архітэктуры, то прадугледжваецца, што прадметы інтэр'ера таксама падлягаюць ахове дзяржавы. Аднак калі ў пералік абавязковых да аховы матэрыяльных аб'ектаў у пашпарце будынка свяцільні або сцэнавыя панэлі не ўваходзяць, то іх лёс залежыць ад абставін і асабістага густу чалавека, які прыме рашэнне аб характары і кірунку рамонт, а таксама аплаціць яго. Азнаёміцца са спісам тых элементаў не так проста, паколькі яго няма ў агульным доступе, так што праходзячы міма цудоўнай, але вельмі ж савецкай жырандолі, мы, да вялікага жалю, не можам быць спакойнымі за яе будучыню.

Чаму? Бо статус помніка архітэктуры не перашкаджаў некаторым уласнікам усе гэтыя гады выкідаць цяжкія, прыгожыя і часта папраўдзе шыкоўныя ўваходныя дзверы ды ставіць замест іх танныя пластыкавыя. Некаторыя

Хто цяпер успомніць, якая была столь у краме "Акян" на мінскай вуліцы Казлова, а сістэма асвятлення? Новае абсталяванне, таннае на выгляд ды і не лепшае па якасці, спрэчныя, мякка кажучы, "упрыгожан-

Фактаграфія

Гран-пры "М.@rt.кантакту" ў Магілёве ўзяў "Містрас" Дзяржаўнага вільнюскага малага тэатра. А лепшым пастаноўшчыкам назвалі галоўнага рэжысёра Магілёўскага аблдрамтэатра Саўлюса Варнаса.

"Хрустальнай Паўлінкай" Беларускага саюза тэатральных дзеячаў ўзнагароджаны Тадэвуш Кокштыс — народны артыст Беларусі, акцёр Нацыянальнага акадэмічнага драмтэатра імя Якуба Коласа.

Валерый Рачкоўскі, шматгадовы галоўны мастак Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, пасмяротна адзначаны прэміяй імя І.М. Ушакова. Вылучаліся яго работы "Ладдзя Роспачы" і "Самазванец".

Журналісты "Культуры" Барыс Крэпак і Юрый Іваноў былі ўганараваны дыпломам Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO за прапаганду айчынага тэатральнага мастацтва ў СМІ.

Уладзімір Мулявін стане героем пастаноўкі Горкаўскага тэатра. Аўтар п'есы — Васіль Дранько-Майсюк, рэжысёр — Валянціна Еранькова. Прэм'ера плануецца на кастрычнік.

"Балетнае лета ў Вялікім" — такі фестываль пройдзе з 26 чэрвеня па 9 ліпеня. Акрамя беларусаў у фэсце прымуць удзел артысты з Грузіі, Аўстрыі, Польшчы, Расіі, Германіі.

Фотасюжэт нумара

Тэатр адкрываецца!

Пасля рамонтных работ сёння адкрываецца будынак Слонімскага драматычнага тэатра. Першай пастаноўкай на новай сцэне стане прэм'ера "Паўлінкі" Янкі Купалы. Па нашай просьбе загадчык літаратурнай часткі трупы Сяргей ЧЫГРЫН зрабіў для нас некалькі кадраў экстэр'ераў абноўленай установы культуры.

Завяршаюцца знешнія рамонтныя работы.

Сцэна са спектакля "Паўлінка".

Будынак захавае і фрагмент адмыслова неатынкаванай цэглі.

Лі ўвахода ў Слоніміскі драматычны.

ўзоры часу яшчэ функцыянуюць. Калі казаць пра Мінск, дык гэта, да прыкладу, уваходы кінатэатра "Цэнтральны" і адзін з уваходаў будынка па Камсамольскай, 13. І гэта толькі тыя прыклады, якія апынуліся бліжэй за іншыя пры падрыхтоўцы візуальнага шэрагу да матэрыялу.

Савецкі перыяд падарыў нам мноства цудоўных узораў прадметнага свету. Шмат з таго, савецкага, значна лепшае і больш якаснае за навінкі прасунутага Захаду. Так, мы імкнёмся выкарыстоўваць новыя матэрыялы ды тэхналогіі — гэта лагічна. Аднак тое не павінна нам даваць права бяздумна знішчаць матэрыяльныя сляды мінулае эпохі.

Упэўнена, што савецкі перыяд мае патрэбу ў сістэматызаванні і музеефікаванні. Засталося не так шмат: можна пачынаць захоўваць усё, што здолеем знайсці. Часткі столы і жарандолі маглі б пераехаць у музей савецкай эпохі. Стварэнне такой установы, пра якую ўжо неаднойчы пісала і газета "Культура", дапаможа нам падагульніць пэўны гістарычны этап і дасць магчымасць дыхаць на поўныя грудзі ў гэтай сферы, але — па-сучаснаму! З чаго б пачаць? Мо нарэшце класці маршрут па горадзе, дзякуючы якому можна пазнаёміцца з усімі помнікамі перыяду — ад будынкаў да крэслаў і жырандоляў?..

Аляксандра БАЯРЫНА,
архітэктурны антраполог,
сябра Беларускага саюза
дызайнераў

Цяпер такія ж свечільнікі, як у Dome літаратара, маюцца ў Еўропе.

Метал на сценах крамы "Акція".

Жырандолі ў кінатэатры "Тэрамога".

Старыя дзверы ў будынку на Камсамольскай.

Аб'ява*

Установа адукацыі

"Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- дацэнт кафедры сцэнічнай мовы і вакалу;
- старшы выкладчык кафедры сцэнічнай мовы і вакалу.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: **220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.**

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас **kultura@tut.by!**

Вяртаючыся да надрукаванага

Які лёс чакае "Берагіню"?

Публікацыя ў "К" артыкула этнахарэографа і заснавальніка фестывалю "Берагіня" Міколы Козенкі выклікала рэзананс сярод чытачоў, якія занепакоены далейшым лёсам гэтага этнапраекта. Сёння мы публікуем чарговы ліст.

"Чытаючы газету "Культура" ад 8 лютага, звярнула ўвагу на артыкул Міколы Козенкі. Аўтар вельмі заклапочаны лёсам фестывалю "Берагіня" і выказвае слушныя думкі наконт яго захавання. Фальклорны ўзорны калектыў "Знічка" Палацкага сярэдняй школы Полацкага раёна таксама мае дачыненне да гэтага форуму.

Апошнімі гадамі мы былі яго актыўнымі ўдзельнікамі і кожны раз з вялікім хваляваннем чакаем гэтае свята. Фестываль знаёміць з вытокамі народнай творчасці — мы больш пашырана ўяўляем, якімі разнастайнымі талентамі і багаццем нацыянальнай культуры валодае кожны рэгіён краіны. Гэтыя таленты — унікальныя.

Да фестывалю мы прыйшлі праз заняткі ў этнакласах. Што гэта нам дало? Дзеці вывучалі фальклорны тэатр, мастацтва вуснага слова, побытавыя танцы, ігру на народных музычных інструментах, развучвалі гульні і абрадавыя песні. Тыя, хто прайшоў такую школу, будуць ведаць святы народнага календара, песні бабуль і аповеды дзядуль. Гэта яны стануць зберагаць народныя звычаі ды абрады, перадаваць сваім дзецям, унукам.

Далучэнне дзяцей да народнай культуры фарміруе іх духоўнае багацце. Да ўсяго, у школе ёсць цудоўны Музей каляндарна-абрадавых традыцый. Праводзячы экскурсіі, гурткоўцы суправаджаюць свае аповеды паказам адпаведных абрадаў. Гурткоўцы не толькі вы-

вучаюць фальклор, але і вядуць даследчую работу, якая дапамагае зразумець жыццё нашых продкаў.

Сістэма падрыхтоўкі і ўдзелу ў "Берагіні" — гэта сродак узнаўлення фальклору і этнізацыі, які дае рэальную магчымасць для выхавання чалавека з глыбокай базавай этнамастацкай адукацыяй і навыкамі стваральнай дзейнасці. Фестываль павінен існаваць, бо толькі ён дае магчымасць узнавіць фальклорны скарб кожнага раёна краіны, а мы мусім гэты скарб захоўваць і перадаваць нашчадкам.

Калектыў "Знічка" занепакоены далейшым лёсам унікальнага праекта. Ён далучаецца да ўсіх прыхільнікаў фестывалю "Берагіня" і з вялікай надзеяй спадзяецца, што яго яшчэ запрасяць на свята.

Людміла КАЧАРГІНА,
кіраўнік фальклорнага ўзорнага
калектыву "Знічка"
Полацкі раён"

■ Што каментуюць чытачы?

"Лесвіца ў..." / № 9

Baran Alexander: "Знакі на плітах — гэта ідыш. Пліты часткай былі з яўрэйскіх могілак праз яр, каля синагогі. Пра лесвіцу некалі Чарапіца пісаў".

Алексей Петренко: "Ніякія гэта не магільныя пліты. Сто разоў ужо абсмуквалі гэтую тэму".

Michal Aniempadystau: "Лесвіца суперская! Адзін з нешматлікіх некранутых еўрарэканструкцыяй аб'ектаў, душэўны і камерны".

"Ісціны беларускага Фаўста" / № 9

Ales Susha: "Дзякуй за артыкул. Адно з найлепшых эсэ пра Арлена Міхайлавіча. Сапраўды, ён быў адным з найлепшых графікаў апошняга паўстагоддзя. Графікам-філосафам, рэалістам і рамантыкам, як трапна заўважыў Уладзімір Караткевіч".

"Жэсць!" ці спектакль "толькі для аграгарадка"? / № 9

Uladzimir Piskunovich: "Дарэчы, "аграгарадкавыя" спектаклі — не такая ўжо рэдкая з'ява і ў сталічных тэатрах, толькі тут не прынята загадзя папярэджаць глядача)".

Tatiana Petrova: "Жыхары сельскай мясцовасці таксама людзі. На жаль, у іх нашмат менш магчымасцей куды-небудзь выехаць і паглядзець спектакль. А лічыце, яны абьякавыя да прыгожага? Урэшце, я проста выказала сваё меркаванне як чалавек, што цягам некалькіх гадоў працаваў у аграгарадку і ведае сітуацыю знутры. І справа тут не "ў план ёсць план", а ў натуральным памкненні да мастацтва, прыгожага. І гэтыя выезды — не "жэсць", а проста тое, што гарвыканкам не заматываваў да паказу спектакля ў горадзе...".

Oleg Chechenev: "Тацяна, "памкненне да прыгожага" ў глядача, незалежна ад месца жыхарства, — гэта не падлягае сумневам. "Жэсць" — гэта стаўленне маладога актёра да выязной дзейнасці. Бо пасля заканчэння творчай ВНУ маладыя спецыялісты ўяўляюць сваю работу, найперш, ва ўмовах стацыянарнага тэатра. Што да гарвыканкама, то ён не мае ніякага дачынення да рэпертуарнай палітыкі тэатраў. Усё вырашаецца ўнутры тэатраў іх кіраўніцтвам: што ставіць і дзе гастроляваць. Я ж выказаў у артыкуле думку: ёсць спектаклі — добрыя або дрэнныя, цікавыя і не вельмі, а ёсць лёгкія жанры, што добра ўспрымаюцца большасцю глядачоў..."

■ Рэпліка пра...

...Музычныя творы, якія варта дадаць у школьны падручнік

Алег ХАМЕНКА,
фалькларыст, выкладчык Беларускага
дзяржаўнага ўніверсітэта культуры
і мастацтваў, лідар гурта "Палац":

— Неаднойчы заўважаю, што сучасныя студэнты, выпускнікі школ, падлеткі, малазнаёмыя між сабой, не здольны праспяваць разам ніводнай беларускай песні. Ніводнай, так! І датычыцца гэта, паўтаруся, не нейкіх абстрактных студэнтаў ды школьнікаў. Урэшце, запытайцеся ў сябе: а колькі песень на роднай мове здольныя цалкам праспяваць вы?..

Не, я не збіраюся пачынаць гаворанае-перагаворанае пра выключэнне са спісу прадметаў у школе сусветнай мастацкай культуры і музыкі ў старшых класах. Але важна было б ажыццявіць вось такую ідэю: не пакідаць без увагі заняткі спевамі для падлеткаў, падумаўшы пра іх напаўненне.

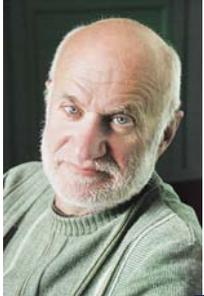
Я ўключыў бы ў спіс песень для падручніка па прадмечце "Спевы і музыка" для сярэдніх школ такія класічныя творы, як "Купалінка" і "Бывайце здаровы!", "Люблю наш край" і "Зорка Венера", "Магутны Божа" і "Не шукай ты мяне", "Колькі ў небе зор" і "Бацька мой Нёман". Другую палову XX стагоддзя абавязкова варта прадставіць песнямі "Радзіма мая дарагая!", "Александрына", "Спадчына", "Алеся", "Жураўлі на Палессе ляцяць", "Мой родны кут", "Зачарованая". Іншы пласт складаюць "А я лягу-прылягу..." і "Гуляць дык гуляць!..". Яшчэ бліжэй да нашага часу "Малітва" і ледзь не адзіныя беларускія творы на роднай мове, што, прынамсі, могуць зайграць пад гітару ў любой кампаніі, — "Тры чарапахі" і "Я нарадзіўся тут".

Такі курс пераконвае: вершы Купалы, Коласа, Багдановіча, Чарота, Броўкі, Бачылы, Куляшова, Гілевіча — не проста тэксты для чытання з хрэстаматыі па беларускай літаратуры, а жывыя радкі, у тым ліку дзякуючы і песеннаму ўвасабленню. Веданнем такіх кампазітарскіх постацей, як Любан, Сакалоўскі, Тэраўскі дзеці цяперашняга пакалення пахваліцца не могуць. На жаль, тое ж можна канстатаваць і ў дачыненні да сучаснікаў: спытайце ў падлетка, хто такія Лучанок, Ханок, Іванюў... Наўрад ці пацуюце адказ. І нават Мулявін, што даказвае і інтэрв'ю-апытанні апошняга часу, для сучаснай моладзі асоба невядомая... А названыя мной кампазітары — аўтары згаданых песень. Таму ў дадатак да ўласна спеўнай часткі варта знаёміць школьнікаў і з біяграфіямі, лёсамі аўтараў дадзеных твораў, у тым ліку, мяркую, прыдасца гэта і на занятках па асновах ідэалогіі беларускай дзяржавы. Ну а на ўроках па мове і літаратуры, думаецца, варта рэкамендаваць вывучэнне слоў песень на памяць.

...Пакуль жа не спяваюць беларусы. Усё гэта выглядае несучасным. Таму хачу звярнуцца да чытачоў газеты "Культура": напішыце, калі ласка, назвы тых беларускіх песень, якія вы лічыце вартымі ўключэння ў школьную і пазашкольную праграму, на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77 з пазнакай "Песня ў падручнік", ці на электронную пошту: kultura@tut.by. Абмяркуем!

Дзяжурны па нумары

Пра ўзаемную любоў. У новай раме

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ,
спецыяльны карэспандэнт
газеты “Культура”

Запытайся неяк ў знаёмай, якая вярнулася з вандроўкі ў Парыж, чым запомнілася ёй сталіца Францыі. І яна распавяла пра тое, як для іхняй турыстычнай групы зладзілі шпацыр па начным Манмартры. Адна з новых славутацей гэтай легендарнай мясцовасці — сцяна, на якой больш як на 300 мовах свету напісана фраза “Я хахаю цябе”. І вось, пакуль я шукала на гэтай сцяне надпіс на роднай мове, на мой мабільнік з Мінска прыйшла SMS-ка “Я хахаю цябе!”. Вось самае моцнае ўражанне ад Парыжа...”

Гэты сентыментальны з даважкам містыкі эпізод справакаваў мае развагі пра тое, дзеля чаго людзі выпраўляюцца з роднага дому ў няблізкі свет. Калі выключыць з кола майго інтарэсу прадстаўнікоў так званых вандроўных прафесій, гэтых “перакаці-поле” кштальту маракоў ці вадзіцеляў “дальнабойшчыкаў”, якія жывуць з дальняй дарогі, а таксама асоб авантурнага складу, што папросту няздольныя доўгі час знаходзіцца на адным месцы, дык атрымаецца наступная карціна. Людзі на пэўны час адрываюцца ад родных мясцін праз жаданне пацвердзіць сваю тоеснасць у новых дэкарацыях. Да іх ліку, відавочна, належыць і знаёмая, пра якую я згадаў. Такія заўжды вяртаюцца дадому. Іншыя ж прагнуць на новым месцы, у новых варунках альбо адчуць сябе не тымі, кім з’яўляюцца, альбо насамрэч стаць іншымі. Яны псіхалагічна не ўкаранены ў родны грунт і з’язджаюць, каб застацца “там”. Хіба што на новым месцы сустрануць не так, як мроілася, здарыцца “аблом”, і тады ў душы ўзнікне настальгія...

Гэта, зразумела, вельмі ўмоўны падзел. Я не ўлічваю шматлікія групы ды падгрупы паводле менталітэту, прафесіі, выхавання, культурных і канфесійных асаблівасцей. У гэтыя нетры я не паглыбляюся, каб не заблукаць. Зрэшты, ёсць тыя, каму проста патрэбны новыя ўражанні.

Для ілюстрацыі сваёй думкі згадаю эпізод з уласнай сямейнай хронікі. У 1960-х маёй маці, якая ў той час працавала ў адным з рэспубліканскіх часопісаў, была прапанавана праца ў Маскве. Была ў Савецкім Саюзе такая кадрова палітыка, калі Масква, гадуючы ўласную наменклатуру, узмацняла яе прафесіяналамі з саюзных рэспублік, што сябе добра зарэкамендалі. Па згаданым пытанні ў сям’і ўзнікла спрэчка. Бацька, якому вельмі карцела адарвацца ад мінскага асяроддзя і распачаць у Маскве, так бы мовіць, новае жыццё, жадаў, каб маці прапанову прыняла. Яна ж вагалася, мяркуючы: варта ці не тое, што маеш. А мы з братам заявілі, маўляў, з Мінска нікуды не паедзем!.. Як бачыце, тут праявіліся прынцыпова розныя бачанні пытання. Маці, якой застацца хацелася больш, чым з’ехаць, прыняла ўрэшце наш бок. Тры супраць аднаго. Мы засталіся на радзіме, якую ў той час было прынята называць “малой”, бо “вялікай” лічылася ўся прастора ад Брэста да Уладзівастока — СССР...

Гэтая калонка Пятра Васілеўскага аказалася шчыльна пераплецена з тэмай матэрыяла “У Беларусі бываем (ня)часта...” Алега Клімава пра тых беларускіх музыкантаў, якія ў свой час з’ехалі з Бацькаўшчыны. Што яны знайшлі, а што — згубілі?

Чытайце пра гэта на старонцы 7.

Я распачаў гаворку з турыстычнай тэмы. Было б, можа, і някэпска, каб тыя, чый службовы абавязак — прывабіць у Беларусь гасцей, улічвалі псіхалагічныя асаблівасці вандроўнікаў, узяўшы пад увагу тую акалічнасць, што многія, выязджаючы за мяжу, жадаюць не столькі пабачыць нешта дагэтуль невядомае, і гэтым — прывабнае, колькі, найперш, сцвердзіць сваю тоеснасць на тле новых дэкарацый, убацьчыць сябе любімага ў люстэрку з іншай рамай. Менавіта праз гэты турыст падсвядома шукае ў чужой краіне рысы сваёй радзімы. І калі знаходзіць, дык мае станоўчыя эмоцыі, якія, паводле законаў рынку, трансфармуюцца ў грошы, што замежнік пакідае ў нашай краіне.

Хацелася б, аднак, выйсці за межы названай тэмы. Новыя геапалітычныя рэаліі ды новыя інфармацыйныя тэхналогіі ствараюць псіхалагічны кантэкст, у якім звычайны каштоўнасці, у тым ліку патрыятызм з усім комплексам пачуццяў, што ён спараджае, успрымаюцца ў іншым святле і нават (даводзіцца прызнаць непрыемнае) падлягаюць пэўнай карозіі. Я асабіста ведаю нямала беларускіх грамадзян, якія ў бліжэйшым і далёкім замежжы праводзяць больш часу, чым на радзіме. А шмат хто за мяжой і стала атабарыўся. Там іх трымае выгадная праца, бізнес, чыннікі асабістага характару. Яны думаюць ужо не так, як мы, і стэрэатыпы паводзін у іх іншыя. І такіх беларусаў становіцца ўсё больш. Маштабы не тыя, што ў Прыбалтыцы, якая з’яўляецца часткай бязвізавай прасторы Еўрасаюза, але задумацца ёсць аб чым... Як, на маю думку, варта парупіцца пра тое, каб нашы суайчыннікі, якія ўжо знаходзяцца за межамі Беларусі або ў перспектыве з той або іншай прычыны з’едуць туды, не аддаліся ад радзімы псіхалагічна. Каб Беларусь была для іх у цэнтры свядомасці. Сённяшнія грамадскія і дзяржаўныя структуры робяць у гэтым напрамку пэўныя захады, але хацелася б бачыць іх больш адпаведнымі маштабу праблемы.

Прасцей кажучы, трэба, каб людзі ведалі, што на радзіме іх шануюць, чакаюць, заўжды ім рады. “Я люблю цябе” — так мусіць паводле сэнсу прачытвацца пасланне Беларусі суайчыннікам за мяжой. Дый тыя з нас, хто нікуды не з’язджае, таксама вартыя пачуць ад Радзімы словы, што так расчулілі маю знаёмую пад час вандроўкі ў Парыж...

Сітуацыя

Праект “Ажылыя карціны” атрымаўся маштабным ды рэзанансным. Пісалі мы пра яго неаднаразова — тым больш, цягам некалькіх гадоў ягонай рэалізацыі арганізатары заўсёды падлівалі алею ў агонь, ствараючы інфармацыйныя нагоды. Але гэтым разам нагода не самая прыемная: Вольга і Андрэй Смалякі лічаць, што іхняй задумай вырашылі скарыстацца насуперак волі аўтараў, ды абвінавачваюць аднаго з колішніх удзельнікаў праекта ў крадзяжы інтэлектуальнай уласнасці. У сваю чаргу, іх апанент называе прэтэнзіі на свой адрас беспадстаўнымі. Па вялікім рахунку, сутнасць спрэчкі палягае ў досыць дзіўных пытаннях: дык “чыі” жа гэты праект і хто мае права распараджацца яго вынікамі? Як выявілася, такое пытанне можа ўзнікнуць у самы неспадзяваны момант.

Ілья СВІРЫН

Хто ў чыёй камандзе?

Пра генезіс ідэі ажыўлення карцін Смаляка мы ўжо калісьці пісалі, і паўтарацца не варта. Адзначым толькі, што аўтар задумы — муза і менеджар мастака Вольга Смаляк. Што ж да падбору каманды... Па словах Андрэя Смаляка, ад пачатку быў абраны прынцып “адна карціна — адзін фатограф”. Гэта значыць, несупынная ратацыя. Але неўзабаве ад такой ідэі вырашылі адмовіцца — з тэхнічных прычын.

— Мы паспрабавалі, але суткнуліся з мноствам праблем: кожнаму новаму аўтару патрабаваўся час, каб “увайсці” ў праект, адаптавацца да яго патрабаванняў, — распавядае Андрэй Смаляк...

— Падкрэслію яшчэ, што Мікіта Бязрукаў уліўся ў гатовы, канцэптуальна сфарміраваны і разрэкламаваны праект, які на той момант доўжыўся амаль год, — дадае Вольга Смаляк. — Самае складанае, лічу, выпала тым фатографам, якія стаялі ля вытокаў: Ірэне Гудзіеўскай або Юрыю Іванову. Дарэчы, і на пазнейшай стадыі мы прыцягвалі да супрацоўніцтва яшчэ двух фатографістаў: Ігара Іванова і Юрыя Федарэнку. А іх магло быць і дзесяць, і дваццаць — столькі, колькі мы палічылі б патрэбным...

“Ажыўленне карцін” зазвычай адбывалася дружна і весела. Мне давалося пару разоў трапіць на здымкі, і магу засведчыць, што рабочая атмасфера была нязмушанай ды прязнай. Тандэм Смалякоў уважліва і дэмакратычна кіраваў працэсам з уласцівым перфекцыянізмам, а вакол шчыравала цэлая каманда: фатограф, апэратар, грымёр, візажыст, мадэльер...

— Мы былі адзіным арганізмам, дзе кожны складнік меў надзвычайную ролю: і мадэльер, і грымёр, і візажыст... — кажа Вольга Смаляк. — І калі нехта раптам захварэў, сесія рызыкавала “не атрымацца”...

Затым праект пракаціўся па розных віртуальных і рэальных пляцоўках, яго вынікі доўгі час правіселі на “арт-паркане” парку Чалюскінцаў... Сярод іншага, з’явіліся яны і ў партфоліа студыі Мікіты Бязрукава, размешчаным на яе сайце, а неўзабаве былі ахоплены таксама і сацыяльныя сеткі ды відэахостынгі. І менавіта гэты выклікала абурэнне тандэма.

— Неяк мне патэлефанавалі з Кіева ды спыталі: слухай, ты тут паўдзельнічаў у праекце нейкага фатографа... — распавядае Андрэй Смаляк. — Прычым ён настолькі

круты, што знакамітасці ў чаргу становяцца, каб яму пазіраваць... Палез у Інтэрнэт ды высветліў: аказваецца, я і сапраўды “запісаўся” ў каманду Мікіты Бязрукава, а Максім Мірны ды Анатоль Ярмоленка — ягоныя мадэлі... Для мяне гэта было дзіўнае адкрыццё. Пагадзіцеся, не надта прыемна бачыць чужы капірайт пад уласнымі творамі. У адну кіпу трапілі і фота, да якіх Мікіта Бязрукаў увогуле не меў дачынення, — яны былі зроблены зусім іншымі аўтарамі яшчэ ў тую пару, калі ён не быў далучаны да праекта...

Пасля доўгіх, па словах Андрэя Смаляка, перамоў з фатографам подпісы пад здымкамі сталі больш змястоўнымі. У прыватнасці, з’явілася прозвішча аўтара праекта — Вольгі Смаляк. Цяпер партфоліа ўжо ачышчана ад “прамых запавычанняў”. Але засталіся карціны Андрэя Смаляка. Ці магчыма іх публікаваць без згоды аўтара? Зрэшты, апошняга абурала перадусім нешта іншае: знарочыстая двухсэнсоўнасць самой падачы матэрыялу.

Ну, напрыклад... “Студыя Мікіты Бязрукава прадстаўляе. Андрэй Смаляк: “Ажылыя карціны” — чорным па белым напісана ў цітрах да размешчаных у Інтэрнэце

ролікаў. Што менавіта прадстаўляе студыя, да канца не ясна. Ці то ролік, ці то... уласна праект “Ажылыя карціны”. Пайдзі разбярыся! Як падзея, не надта абазнаны ў “табелях аб рангах” глядач цалкам можа праінтэрпрэтаваць дадзеную фразу менавіта такім чынам, як згаданы вышэй кіеўскі знаёмец Смаляка.

Урэшце, узнікае самае галоўнае пытанне: увогуле, ці меў Мікіта Бязрукаў права распаўсюджаць матэрыялы праекта, не спытаўшыся згоды ў яго арганізатараў?

Толькі на словах...

Мікіта Бязрукаў каментуе сітуацыю неахвотна: маўляў, не варта яна таго, каб засяроджваць на ёй увагу. Праект некамерцыйны, дзядзіць прыбыткі не выпадае, прозвішчы Смалякоў на сайце ягонай студыі пазначаны, дык якія яшчэ прэтэнзіі? Што ж да аўтарскіх правоў...

— З юрыдычнага пункта гледжання, правы на зробленыя мною здымкі належыць мне, — сцвярджае Мікіта Бязрукаў. — Таму я таксама магу прад’явіць прэтэнзіі за іх выкарыстанне без маёй згоды...

Час згадаць пра немалаважны

Дык хто ж ажыўляў карціны?

Немалаважны аспект: адносіны ўнутры творчай групы не рэгуляваліся ніякімі дакументамі, што маюць юрыдычную вагу. Зрэшты, выпадак для Беларусі тыповы: у нас прызвычаліся верыць адно аднаму на слова. Адсюль і рэзюмэ на будучыню. Перад арганізатарамі наступных падобных праектаў можа паўстаць не надта прыемная дылема: альбо заняцца руцінай “бухгалтэрыяй”, афармляючы дагаворы падраду з кожным удзельнікам, альбо абмяжоўвацца “джэнтльменскімі пагадненнямі”... і быць гатовымі да непаразуменняў.

Аспект: адносіны ўнутры творчай групы не рэгуляваліся ніякімі дакументамі, што маюць юрыдычную вагу. Зрэшты, выпадак для Беларусі тыповы: у нас прызвычаліся верыць адно аднаму на слова.

Як распавёў Андрэй Смаляк, ад пачатку правілы гульні — як і ролі ў ёй — былі вызначаны пэўна. Прычым, паводле яго слоў, фатограф працаваў не як валанцёр. Адсюль і рэзюмэ на будучыню. Перад арганізатарамі наступных падобных праектаў можа паўстаць не надта прыемная дылема: альбо заняцца руцінай “бухгалтэрыяй”, афармляючы дагаворы падраду з кожным удзельнікам, альбо абмяжоўвацца “джэнтльменскімі пагадненнямі”... і быць гатовымі да непаразуменняў.

Але Смаляк мае і іншыя аргументы на сваю карысць. Самы галоўны з іх — прынцыповае адрозненне паміж “зыходнікамі”, зробленымі фотаапаратам Мікіты Бязрукава, і канчатковым вынікам, які ўсе бачылі. У якасці доказу дэманструюцца фота Ксеніі і Максіма Мірных — на нейтральным фоне.

— Вось гэта і ёсць здымак Мікіты Бязрукава, — тлумачыць мастак. — А гэта — работа з праекта “Ажылыя карціны”...

На гатовым творы дзве папярэднія выявы зманціраваны на спецыяльным фоне. Не магу не пагадзіцца з тым, што розніца відавочная.

— Гэты праект для мяне — такая самая творчасць, як і жывапіс, толькі з выкарыстаннем іншых выяўленчых сродкаў, — перакананы Андрэй Смаляк. — Са ста амаль аднолькавых здымкаў трэба выбраць найлепшы, потым яго апрацаваць. Часам здаралася так, што правае вока мы бралі з аднаго фота, а левае — з іншага...

Пытанне аўтарства: мастак без пэндзля і прадзюсар без правоў

пораз на “даводку” адной выявы сыходзіла па некалькі дзён работы — больш, чым на самую фотасёсію. Мае заслугі тут невялікія: увесь час побач са мной ля манітора сядзеў Андрэй і казаў, што трэба рабіць. Па сутнасці, мая роля — тэхнічнае ўвасабленне яго задум...

Мастак без пэндзля і прадзюсар без правоў

— Як напісаць шэдэўр? — з даннем справы тлумачыць сам мастак. — Ды вельмі проста. Бярэш пэндзаль, бярэш фарбу — і кладзеш яе на палатно. Усё элементарна, але ў кагосьці ў выніку атрымліваецца нейкая няўцяямная крамзаніна, а ў кагосьці — выдатны твор мастацтва.

што ні ёсць contemporary art) іх прозвішчы нават не згадваюцца.

— Розныя складнікі праекта — гэта нібы тыя фарбы, — тлумачыць Вольга Смаляк. — Затым усё змешваецца на палітры — і атрымліваецца твор. Падкрэслію: гэта не касцюмаваныя пастановачныя здымкі “па матывах” карцін, якіх і да нас ужо было процьма, гэта — унікальны твор, выкананы сінтэтычнымі сродкамі, адным з якіх з’яўляецца фатаграфія. І шкада, што Мікіта, як мне падаецца, так і не зразумеў самой сутнасці таго праекта, у якім яму давялося працаваць...

Урэшце, тут важна звярнуць увагу і на іншую постаць — арганізатара або генеральнага прадзюсара. Нехта мусіў прынадзіць усю тую абойму знакамітастей — і, падзраю, гэта было няпростай задачай, асабліва калі ўлічыць, што ад іх патрабавалася з’явіцца на публіцы ў абсалютна нязвыклым для сябе амплуа. Нехта збіраў каманду, дамаўляўся з кожным і ўсім, ствараў на пляцоўцы адмысловы настрой, частуючы гарбатай з печывам... На нечыя плечы лягло вырашэнне ўсіх фінансавых пытанняў, а “бензін” гэты складаны механізм, вядома ж, запатрабаваў нямаля. Давялося шукаць спонсараў, а калі яны не знаходзіліся, зацыроўваць дзіркі з уласнага бюджэту. Нехта актыўна прасоўваў праект у тыя ж СМІ альбо на выставачныя пляцоўкі — цудоўна ведаючы, што ва ўмовах інертнасці мясцовага асяроддзя “само сабой” нічога не здараецца. Наўрад ці хто наважыцца запярэчыць, што ўсе гэтыя размаітыя функцыі дэ-факта выконвала Вольга Смаляк. Хаця дэ-юрэ тое ніяк і не зафіксавана: у адваротным выпадку, пытанне з правамі на выкарыстанне матэрыялу і не паўставала б...

Якім будзе працяг гэтай гісторыі? Андрэй Смаляк не выключае, што ў пошуках сатысфакцыі яму давядзецца звяртацца ў суд. Аднак не лічыць такі варыянт найаптымальным — хаця б таму, што разбіральніцтва патрабуюць надта шмат часу ды высілкаў. У той самы час, прэцэдэнт быў бы, безумоўна, цікавы: вызначэнне аўтарскіх правоў не на канкрэтны твор, а на комплексны праект. Напэўна, гэта акурат той выпадка, які ілюструе прымаўку “Д’ябал хаваецца ў дэталях”. Урэшце, пытанне шмат у чым менавіта ў тактоўнасці...

К

На маю думку...

Шчыра: "прысмак" свята, дзе ты?

Алена СПІРЫДОН,
журналіст

Калі становішся дарослым, і за спінай ужо — сям’я, дзеці, бацькі ва ўзросце ды асірацелыя хаты дзядуль і бабуль, да ўспамінаў пачынаеш ставіцца, як да скарбаў. Раней гэта былі проста нязмушаныя думкі, а зараз лёгкі радасны сум ад таго, што шчасце — яно заўсёды побач, нават у дробязях...

Не так даўно заязджала да бацькоў у вёску на Мядзельшчыне. Ля крамы на драўлянай афішы матляўся адарваным вуглом на ветры белы аркуш. І фарбай — сіняй ды чырвонай — старанна выведзена: “Запрашаем на канцэрт. Пачатак у 14.00. СДК”. Сэрца адгукнулася цяплом: быццам вярнулася на 15 гадоў таму, калі такія аб’явы былі звычайнай, але важнай падзеяй, і кожны жыхар мястэчка рыхтаваўся да яе загадзя...

Людзі ў вёсках жывуць інакш, чым гарадскія. Для іх забавай будзе пагутарыць з суседам на лаве, якая стаіць ля кожнага падворка; сустрэць знаёмую ў краме і счапіцца языкамі; наведзець бацькоўскі сход у школе, каб паслухаць пра сваіх ды чужых дзяцей... Адным словам, у вёсцы тое называецца — “выйсці ў людзі”.

Але ёсць падзеі, якія ўся вёска чакае, як свята. Гэта сельскія канцэрты! Дом культуры ажывае і становіцца асноўным цэнтрам падзей ды размоў.

Напярэдадні, памятаю, у школу прыходзіла цётка Наташа, загадчыца клуба, і запрашала нас, дзяцей, выступаць. Прыйдзеш пасля ўрокаў дадому, кінеш ранец, схопіш хлеба з цукрам і — бягом на рэпетыцыю. У кабінэці-ку загадчыцы мы атрымлівалі аркушыкі ў клетачку са старанна выпісанымі (каб малыя зразумелі) тэкстамі песень. І пад баян дзядзькі Сашы або настаўніцы музыкі Марыі Аляксееўны спявалі. Потым развучвалі народныя танцы з квяцістымі хусткамі (як зараз перад вачыма...). Шукалі іх па вёсцы самі, у родзічаў, каб выступаць у аднолькавых. У нашым Доме культуры была нават “касцюмерная” (народныя ўборы на некалькі памераў большыя, але ніткамі ды шпількамі да канцэрта ўсё падаганялася)...

Пад вечар на рэпетыцыі прыходзілі дарослыя. Дзеці ціхенька назіралі з вуліцы праз вокны. У бацькоў была свая праграма, часам з чаркай для голасу. Ведаю, пілі і перад тым, як выйсці на сцэну, — для смеласці. І тады румяныя мужчыны і жанчыны весела падтанцоўвалі ў такт песень пад гучную мелодыю баяна...

Артыстам запрашалі быць не кожнага — гэта былі, як правіла, вельмі паважаныя людзі. Дзяцей бралі артыстычных і смелых. Потым прыходзіла слава: самыя адданыя гледачы, бабулі, у краме або на вуліцы заўсёды сустракалі добрым словам і пахвалай.

Дзень канцэртаў — звычайна надзеля. Людзі, стомленыя ад працоўных будняў на птушкафабрыцы, адчувалі прысмак хуткага свята. Адшуквалася самая лепшая вопратка “на выхад”. Звычайна ішлі не сем’ямі, а суседзямі. Так і ў клубе рассаджваліся: жанчыны — асобна, а мужчыны — ля выхаду, каб выбегчы перакуруць-перагаварыць. Моладзь — на апошніх радах, ім больш было не да канцэрта, а — да саміх сябе. Дзеці — на першым радзе, той, хто спазніўся — ля сцен. Туды ж прыбягалі пастаяць і паглядзець на сцэну самі артысты, што не ўдзельнічалі ў нумары.

Артыстам запрашалі быць не кожнага — гэта былі, як правіла, вельмі паважаныя людзі. Дзяцей бралі артыстычных і смелых. Потым прыходзіла слава: самыя адданыя гледачы, бабулі, у краме або на вуліцы заўсёды сустракалі добрым словам і пахвалай.

У вёсцы быў закон: на канцэрт ходзяць усе. Не прыйсці — сорамна. Нават мясцовыя п’яніцы прыходзілі, і тут з імі лічыліся: на свяце — усе роўныя.

Пачатак звычайна зацягваўся хвілін на сорок ад абзначанага часу: так прынята, каб усе паспелі прыйсці. Бабулі абмяркоўвалі нас, дзяцей: “А чыя ж гэта такая дзевачка? Ясюкевічаў? Гэта старшая? Ай-яй, меншая ўжо так выраста?” Жаночая палова ўглядалася ў кожнага, хто прыходзіў. Дарэчы, калі была зіма, ніхто з жанчын не здымаў шапкі. Верхнюю вопратку трымалі на каленях, а вось шапкі заставаліся на галовах.

Затым на сцэну выходзіла цётка Наташа і ўсе замаўкалі. Цёплае слова да гасцей клуба і — музычны нумар. Баючыся, пад шамаценне народных строяў, выходзіў хор. Баяніст перабіраў лады — і лілася песня, простая, ціхая, крыху трывожная, бо першая. А затым цеплыня вечару ахоплівала ўсіх: на сцэну адно за адным выходзілі артысты: хто з музыкай, хто з вершамі.

Асабліва любяць на вёсцы байкі. Пляскаюць, не шкадуючы далоняў! А пастрабуў знайсці такога чалавека, каб гумар чытаць умеў... Былі і такія ў нашым клубе.

З цягам часу баян замянілі на шыкоўную апаратуру: з мікрафонам, з электрычнымі музычнымі інструментамі, з мінусоўкамі. “Ну зусім як у горадзе!” — было чуваць у зале. А аднойчы на 8 Сакавіка канцэрт быў толькі мужчынскі. Такога радаснага шуму ў вёсцы дагэтуль не было: “Звычайна, мужычок не загнаць на сцэну, а тут самі падрыхтавалі ўсю праграму!”

...Цяпер у маёй вёсцы ўсё інакш. Закрылі школу, пошту, птушкафабрыку. Не будуць больш дамы і вуліцы. Але лісток на афішы з запрашэннем даў надзею. Мы з сястрой ды пляменнікамі зайшлі на канцэрт. Пастарэлы дзядзька Саша спяваў, з дзясатка гледачоў уважліва слухалі. Мае бацькі былі дома, суседзі таксама, дзесьці на вуліцы хадзілі аднавяскоўцы, а я з лёгкім сумам і цеплынёй думала, што шчасце калісьці было заўсёды побач, нават у дробязях...

Шэраг жывапісных работ Андрэя Смаляка ды створаных на іх аснове фрагментаў праекта “Ажылыя карціны”, размешчаных на сайце Мікіты Бязрукава, і стаў нагодай для непрыемнай сітуацыі. На здымках зверху — выходныя фота Мікіты Бязрукава, які зафіксаваў герояў дадзенай “серыі” праекта ў грыве.

Гэтыя ды многія іншыя аперацыі рабіў фатаграф і дызайнер Ігар Іваноў. Дарэчы, у ягоным CV таксама з’явіўся радок пра “Ажылыя карціны”, аднак нічыхіх прэтэнзій ён не выклікаў — мабыць, з той прычыны, што гаворка там ішла менавіта пра ўдзел у праекце, увасоблены ў выкананні канкрэтных работ.

— Выходнік — сыры матэрыял, які патрабаваў дапрацоўкі: рабіўся мантаж, дамалёўваліся фрагменты, — распавядае Ігар Іваноў. — Раз-

Вынік залежыць выключна ад аўтара. І ў выпадку з “ажыўленнем карцін” — усё тое ж самае...

У мінулыя часы мастак, як і рамеснік, мусіў абавязкова працаваць уласнаручна — хаця злыя языкі кажучы, што “неграў” і ў эпоху Рэнесанса не бракавала. Але ў наш час гэтыя ўяўленні эвалюцыянавалі да непазнавальнасці. Мастак — гэта той, хто генерыруе ідэі. А ўвасабляюць іх часцяком інжынеры ды рабочыя фабрыкі. У подпісах да твора (натуральна, гутарка тут пра самы

а“К”но ў свет

Стомленасць і... нястомнасць

“Які крэатыў? Не дуры галаву! Займаемца звычайнай будзённай справай”. Гэтыя словы я чуў у нашых раёнах ды абласцях не адзін дзясатка разоў. І пэўная адсутнасць свежага раскрыцця “культурнай” тэмы ўласцівая не толькі штогадовым мерапрыемствам у нашых раёнах. Аднастайнасцю раз-пораз патыхаюць і абласныя, нават — рэспубліканскія акцыі. Уражанне такое, што пастаноўкай-рэжысурай іх займаецца адзін і той жа чалавек, надзвычай натомлены ды пераможаны руцінай.

Яўген РАГІН

Я далёкі ад нізкапаклонства, але адчуў творчую зайздрасць, калі даведаўся аб змесце праекта “Рыга 2014 — Культурная сталіца Еўропы”, пра рэалізацыю якога ішла гаворка 27 сакавіка ў Пасольстве Латвійскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь. На гэты семінар, апрача журналістаў, былі запрошаны і прадстаўнікі айчыннага турбізнесу. Дык вош, прадстаўнік праекта, зусім яшчэ малады чалавек Марціньш Дрэгерыс распавёў, што рыжан і гасцей горада ці не кожны дзень чакае процьма сюрпрызаў. А рэалізацыя праекта распачалася з таго, што яшчэ ўзімку ад старога будынка бібліятэкі да новай Нацыянальнай, якая на-

Калі Культурнай сталіцы варта творча пазайздросціць... Культурнай сталіцы

гадвае ці то хвалю марскую, ці то старадаўні замак, сталі ланцужком 15 тысяч чалавек і ўручную, перадаючы адно аднаму, даставілі новыя кніжкі. А мароз даходзіў і да 15 градусаў...

Ужо ў красавіку можна пачуць сусветную прэм’еру “Страсцей па Луку” Эрыка Эшэнвалдса ў рамках святкавання 329-годдзя Баха. Ягоную неўтаймоўную музыку цягам года выканаюць самыя лепшыя музыканты свету. У Домскім саборы адбудзецца прэм’ера “Трансцэндэнтальнай араторыі” Зігмара Ліепіньша пра трагедыю на Факусіме. Запланаваны і прэм’еры фільмаў. Адзін з іх прысвечаны Віі Цельміна — рыжанцы па паходжанні і прадстаўніцы поп-арта ды фотарэалізму. А выстаўка яе твораў пройдзе ў музеі “Рыжская біржа”...

Акцэнты Культурнай сталіцы Еўропы-2014 — на старонцы 6.

Дык ці стане наша кухня прыбыткавай і брэндавай? Хаця б на пару тыдняў...

Вось ужо колькі гадоў у прэсе мусіруецца пытанне аб выбары страў, якія не толькі змогуць годна прадставіць нашу краіну, але і стаць па-сапраўдному прыбытковымі для рэстаратараў ды дзяржаўнай сістэмы грамадскага харчавання. За апошнія тры гады былі праведзены конкурсы сярод кухараў, некалькі дыскусій і напісаны дзясяткі артыкулаў з прапановамі, як лепш накарміць гасцей. А ў лютым Міністэрства гандлю апублікавала спіс рэкамендаваных нацыянальных страў для ўстаноў грамадскага харчавання на час Чэмпіянату свету па хакеі (перадрукуюцца яго не мае сэнсу, паколькі знайсці ў Сеціве пералік не складана).

Але спачатку — адступленне

Калі я вучылася ў старшых класах адной з мінскіх школ, да нас у гасці прыехалі немцы. Дакладней, тады яны яшчэ толькі збіраліся прыехаць, а кіраўніцтва нашай школы марнавала процьму часу на размовы, арганізацыю і падрыхтоўку гэтага візіту. Усё б нічога, але жыццё нямецкія хлопчыкі і дзяўчынкі павінны былі ў беларускіх сем'ях, а гэта значыць — не толькі спаць, глядзець тэлевізар і бавіць час у цікавых гутарках. Яны павінны былі ў тых самых сем'ях есці тройчы на дзень і пажадана — разнастайна.

Уяўляеце гэтую карціну? Самы пачатак 1990-х, і ў цябе дома — іншаземец, якога трэба не проста карміць, але і здзіўляць шырынёй ды глыбінёй беларускай хатняй кухні. На гэтую справу было кінуты ўсе школьна-бацькоўскія сілы: па вялікім блаце закупляліся кавалкі адборнай свініны, з-пад прылаўка даставаліся адносна ружовыя куры і ўп'ўнена шакаладныя цукеркі. Хтосьці вёз ікру з Масквы, чыйсьці дзядзька абяцаў скрыню мандарынаў, ананасныя яблыкі і дзесяць кіло бананаў. Забягаючы наперад, скажу, што менавіта дзядзькава шчодрасць тады і выратавала. Нямецкія хлопцы ахвотна знаёміліся з вабнотамі горада, прымалі ўдзел у культурнай праграме і не дастаўлялі аніякіх клопатаў за выключэннем адной, але вялікай праблемы: з групы ў тэатр чалавек двое былі вегетарыянцамі, а адна дзяўчынка не пераносіла свініну...

І зноў але...

Гэтая гісторыя і прыгадалася мне, калі я прачытала пра тое, якімі стравамі беларускія кухары збіраюцца карміць гасцей Чэмпіянату свету па хакеі. Тое, што мы вельмі размыта разумеем розніцу паміж традыцыйнай кулінарыяй і збітымі стравамі, стала ясна пасля азнаямлення са спісам Міністэрства гандлю. "Пачакайце, — скажа чытач, — у дадзеным спісе прадстаўлены нашы традыцыйныя стравы. Гэта для нас яны звыклыя, а для гасцей будуць служыць візітоўкай ды ілюстрацыяй гасціннасці..." А вось зараз — увага. У пачатку артыкула я прыводзіла прыклад таго, як добрыя намеры ляцяць пад адхон дзякуючы суровай рэальнасці: так, якой бы добрай гаспадыняй ты ні была, а мясныя катлеты для вегетарыянца — не лепшы выбар для наладжвання адносін.

Палова з прапанаваных страў у спісе Мінгандлю ўтрымлівае свініну, што адразу дае мінус у вачах гастронамічнай супольнасці. Адно з правілаў уважлі-

васці да іншых і рэнтабельнай кулінарыі пры буйных міжнародных падзеях заключаецца ў наступным: "Спрэчная, дзіўная і празмерна этнічная ежа толькі ў спецыяльных месцах і "абмежаваным накладам". Мясныя стравы прадстаўлены птушкай, ялавічынай плюс некалькі вегетарыянскіх пазіцый — гэта міжнародная практыка ў пытаннях прыёму гасцей з розных краін. Кідаецца ў вочы і працягласць гатавання і празмерная каларыйнасць часткі меню.

Пяць кулінараў казалі...

"Адзін розум добра, а два лепш", таму я раздрукавала спіс на англійскай мове і выправілася ў гасці да сяброў — у даліну рэстаранаў і вінаграднікаў Напу, што ў амерыканскім штаце Каліфорнія, балазе — акурат там знаходзілася.

Браен — шэф-кухар, які скончыў Нацыянальную кулінарную Акадэмію ЗША, у прафесіі пятнаццаць гадоў:

— Для пачатку давай выправім памылкі ў англійскіх словах, калі, вядома, яны не напісаны так спецыяльна. Хоць, можна гэтага і не рабіць, паколькі я ўсё роўна не магу прачытаць усё астатняе. Што такое "Paparats-kvetka" і "Zhuravinka"? Я разумю, што гэта салаты, таму, што гэта пазначана, а ў астатнім — гэта сюрпрыз, так? У меню неабходна пералічыць спіс інгрэдыентаў для кожнай пазіцыі, калі перада мною не выключна спіс назваў: не выключаю, што "расшыфроўка" маецца...

Страсці вакол "Paparats-kvetka"

Палова з прапанаваных страў у спісе ўтрымлівае свініну, што адразу дае мінус у вачах гастронамічнай супольнасці. Мясныя стравы прадстаўлены птушкай, ялавічынай плюс некалькі вегетарыянскіх пазіцый — гэта міжнародная практыка ў пытаннях прыёму гасцей з розных краін. Кідаецца ў вочы і працягласць гатавання ды празмерная каларыйнасць часткі меню.

У гэты момант мне было няёмка... Паклікаўшы па дапамогу студэнта-кулінара з Польшчы і яшчэ адну рускамоўную студэнтку з Нью-Ёрка, пачынаем складаць больш карктыны, як падаецца, варыянт: "Закуска сялянская" — "Peasant's starter", "Селядзец па-старабеларуску" — "Herring cooked according to traditional Belarusian recipe", "Салата "Папараць-кветка" — "Salad "Paparats-kvetka", "Салата "Журавінка" — "Salad "Zhuravinka", "Пахлёбка грыбная" — "Pohlebka with mushrooms (vegetable broth)", "Поліўка грыбная" — "Polivka with mushrooms (mushroom soup)", "Крупеня" — "Krupnik (grain soup cooked with meat and potatoes)", "Картаплянікі" — "Kartoflyaniki (baked potato balls)", "Пячыста са свініны" — "Pork pechisto", "Верашчака з блінамі" — "Vereshchaka with pancakes (meat sauce cooked with a mushroom broth)", "Мачанка з блінамі" — "Machanka with pancakes (pancakes with traditional thick gravy)", "Грачанікі з грыбамі" — "Grechaniki with mushrooms (buckwheat cutlets)", "Баб-

ка бульбяная" — "Kartofelnaya babka (potato pudding)", "Гарбата беларуская" — "Belarusian tea". Частка назваў перакладзена ў рускай транслітарацыі, бо задачай было ўдакладненне пазіцый з пераліку, прапанаванаму ў спісе.

За гэтым заняткам нас застае Міа, кітаянка, якая выкладае клас французскай кухні ў Кулінарнай акадэміі. Уважліва прачытаўшы напісанае, яна просіць удакладніць некаторыя пазіцыі, напрыклад, "беларуская гарбата". Удакладніць ніхто не можа, але ёсць здагадка, што гэта будзе чорная гарбата з лімонам або, скажам, іван-чай. Міа папярэджвае, што нельга заварваць лекавую траву незнаёмым людзям. Што ж, мы вырашаем не паглыбляцца ў таямніцы беларускіх напояў, паколькі пра іван-чай на англійскай мове вельмі мала інфармацыі.

— Я бачу тут яшчэ адну праблему, — далучаецца да размовы Кастусь, народжаны ў сям'і беларуска-польскіх эмігрантаў. Ён дапамагае не толькі з граматыкай, але і з лагічным бокам перакладу. Назвы лацінкай не адпавядаюць таму, што напісана ў дужках. Да прыкладу, "Пахлёбка грыбная" — "Pohlebka with mushrooms (vegetable broth)". Пахлёбка — гэта густы суп (soup), пры вядомай долі ўяўлення — тушанае мяса (stew) або поліўка (chowder), але ніяк не булён (broth)...

Яшчэ адзін паказальны прыклад. "Верашчака з блінамі" — "Vereshchaka with pancakes (meat sauce cooked with a mushroom broth)", — працягвае Кас-

тусь. — Бліны — гэта аладкі, невялікія смажаныя тоўстыя бліны, тады як уласна бліны перакладаюцца як сгерес. У залежнасці ад таго, што будуць гатаваць рэстараны, гэта можа быць і тым, і другім. Але самыя вялікія сюрпрызы падрыхтаваў нам соус у перакладзе яго апісання ён гучыць як "мясны соус, прыгатаваны ў грыбным булёне". Калі б мая сям'я не гатавала верашчаку, я ніколі не даведаўся б, што гэта за стравы. Замест гэтай кулінарнай абракадабры я напісаў бы недзе так: "Thick stew or gravy with mushroom and variety of meat".

Практычна кожная пазіцыя ў меню мае патрэбу ў дапрацоўцы, з пункта гледжання перакладу і сумяшчальнасці складнікаў. Салаты "Папараць-кветка" і "Журавінка" могуць лічыцца нацыянальнымі толькі з-за назваў, але з такім жа поспехам іх можна назваць "Ташкент", "Накцюрн" або "Насустрач перамозе"...

Пасля атыманых кансультацый расхацелася працягваць размовы пра нацыянальнае меню. І нават не таму, што стала сорамна за працу перакладчыкаў ды спецыялістаў, якія рэкамендавалі гэты працяглы па часе гатавання набор страў. Мне востра стала шкада ўсёй той працы, якую зрабілі знаёмыя і незнаёмыя мне кухары па адрэджанні нацыянальнай кухні. Стала шкада спецыялістаў, гісторыкаў і экспертаў, без прыягнення якіх зацвердзілі стравы... Маё пытанне носіць рытарычны характар, але я паспрабую яго агучыць: няўжо ў нашай краіне не знайшлося дасведчаных асоб, якія маглі б дапамагчы Міністэрству гандлю ў стварэнні спіса? Адклаўшы ўбок аркушык з раздрукаванымі назвамі, я пачала распаўядаць калегам-кухарам пра тое, якая яна насамрэч, кухня маёй Радзімы: прыгожая, смачная і разнастайная...

Таша ЛАПАЦЕНКА, антраполог гастронаміі, ганаровы сябар і дарадца Гільды шэф-кухараў Беларусі

Стомленасць і... нястомнасць

Калі Культурнай сталіцы варта творча пазайздросціць... Культурнай сталіцы

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 5.)

Пад мастацкую выстаўку будзе задзейнічаны Цэнтральны рынак. Логіка арганізатараў больш чым зразумелая: месца вышанай канцэнтрацыі людзей можна і неабходна выкарыстоўваць з двайной, так бы мовіць, нагрузкай — для задавальнення мэт і прагматычных, і духоўных.

У Рызе — з паўдзясятка творчых кварталаў. Тут прагучыць музыка, запланавана бясплатная дэманстрацыя кінастужак. І ўвогуле, праект па сваім мастацкім змесце разлічаны на любы густ ды кашалёк. І ўсё карыстаецца павышаным попытам. Выстаўку, прысвечаную 100-годдзю Першай сусветнай вайны, паглядзела ўжо 15 тысяч чалавек. Сярод прэм'ер можна назваць і фестываль вулічнага мастацтва. Ён, як сцвярджаюць маладыя арганізатары, стане цудоўнай нагодай для пачатку дыскусіі пра street-art: даспела яно да той ступені, каб стаць часткай арт-рынку калі не ў Латвіі, дык у Еўропе і свеце. Ці гэта кепская цацка на мяжы з хуліганствам? Пагадзіцеся, каб справіцца з тэорыяй, варта і з практыкай не сесці ў лужыну.

Будынак былога Камітэта дзяржаўнай бяспекі, які называюць у народзе "Вуглавы дом", будзе прыстасаваны пад правядзенне шасці тэматычных выставак і культурных акцый, прысвечаных адносінам чалавека і ўлады. А прафесар Латвійскай мастацкай акадэміі і майстар інсталяцый Айгар Бікшэ абвясціў гэтым разам правакацыйныя "Войны помнікаў". Мінакам на вуліцы Брывібас будуць задаваць пытанні і выклікаць іх на спрэчку, а таксама — распавядаць пра гісторыі вулічных вітрын.

На гэтай жа вуліцы стартуе спартыўны забег. Усе ахвотныя прабягуць так званы Кіламетр культуры, а суправаджаць акцыю будуць самыя розныя рыжскія музыканты.

У Музеі гісторыі медыцыны пройдзе выстаўка "Бурштын: міфы і рэальнасць". Да вернісажу тут рыхтаваліся ці не паўтара года. Яно і не дзіва: латышы сцвярджаюць, што бурштын — не толькі ўпрыгожанне, але і гаючы сродак, які ратуе ад процьмы хвароб. А самымі "хітовымі" экспанатамі стануць, напэўна, не спарэцэпты, а сукенка з бурштыну або двухкілаграмовы кавалак гэтага неверагоднага па прыгажосці рэчыва, часткі якога, кажуць латышы, знаходзяць нават у егіпецкіх пірамідах. І мне надзвычай падабаецца такі смелы "нацыянальны" піяр. Як не стае яго нам, беларусам!

Можа, гэты пералік далёка не ўсіх мерапрыемстваў Культурнай сталіцы Еўропы хоць нейкім чынам раскатурае нашых рэжысёраў масавых мерапрыемстваў ды пераканае іх у тым, што крэатыў — справа ў прыдуманні неймаверна цяжкая, але толькі яна можа гарантаваць канкурэнтаздольнасць арт-тавару. Нічога іншага ніхто не прыдумаў. Так што думаць хоць і складана, але трэба.

Праект "Укараняльнікі" рэалізоўваюць пенсіянеры і школынікі. Разам яны займаюцца ландшафтным дызайнам ды кветкаводствам не толькі ў горадзе, зылым доме, але і ў школе. Пенсіянеры і дзеці... Ці не дзіўнае спалучэнне? Не, вельмі арганічнае, сцвярджаюць псіхолагі, бо і першыя, і другія — самыя сацыяльна актыўныя. Таму яны не толькі азеляненнем займаюцца, але ладзяць Свята малака (сямейныя пікнікі) ды ўладкоўваюць па Рызе спартыўныя пляцоўкі для заняткаў гімнастыкай. І гэта, таксама культура ў самых яе вышэйшых праехах.

Ледзь не забыўся распавесці пра Сусветную алімпіяду хароў. Паспаборнічаць прыедуць прадстаўнікі дзясяткаў краін...

Ніколі не падумаў бы, што чалавечае цела можа стаць арганічнай часткай гарадской прасторы. А менавіта гэта даводзіць аўстрыйскі харэограф Віллі Дорнер. Акцыя "Танец выходзіць у горад" пройдзе па ўсіх 58-мі мікрараёнах Рыгі. Гэта будзе часовае арт-экспансія самых розных архітэктурных ніш (у прамым і пераносным сэнсах гэтага слова) для падкрэслівання мегаполіснай структуры, раскрыцця цяжкасці перамяшчэння ў вялікім горадзе, дэманстрацыя жыццёвага вопыту і правілаў гарадскіх паводзін... Карацей кажучы, латвійскія танцоры атрымаюць унікальны харэаграфічны досвед цыркавой аграбяткі і выбуховай хвілічнай інсталяцыі. А гледачы — чарговія нестандартныя відовішчы, з якіх і складаецца ўвесь 2014 год у Рызе.

І адно пытанне замест заключэння. Можа, гэты пералік далёка не ўсіх мерапрыемстваў Культурнай сталіцы Еўропы хоць нейкім чынам раскатурае нашых рэжысёраў масавых мерапрыемстваў ды пераканае іх у тым, што крэатыў — справа ў прыдуманні неймаверна цяжкая? Але толькі яна можа гарантаваць канкурэнтаздольнасць арт-тавару. Нічога іншага пакуль ніхто не прыдумаў. Так што думаць хоць і складана, але трэба.

**Бізнесмен Марголін:
“А не чапляе
наша музыка, бо...”**

— У 2001 годзе я паехаў на практыку ў Германію, — першым бярэ слова Вадзім МАРГОЛІН, экс-музыкант гуртоў “Postscriptum”, “Клэндэйк” ды іншых. — Стажыраваўся там у аддзеле гандлёвага і экспартнага фінансавання банка ў Гамбургу. Пасля вяртання працаваў у Мінску фінансістам, а ў 2005-м пераехаў у Маскву па запрашэнні буйнога тамтэйшага прыватнага банка, дзе займаўся структурным фінансаваннем у сферы сельскай гаспадаркі.

Але спробу зноў увайсці ў тую ж ваду Вадзім зрабіў. “Maім “крайнім” праектам — сумесна з гітарыстам Раманам Арловым — быў гурт “У нескладовае”, — кажа ён. — З-за разыходжанняў у поглядах на яго будучыню мы рассталіся, паколькі, на маю думку, без звышдзілюбываючых музычных праектаў асуджаны. Для паўнаважнасці аддачы музыкант павінен альбо займацца музыкай з любові да мастацтва і ставіцца да рэчаіснасці з гумарам (скажам, як “бітлы”), альбо быць матэрыяльна забяспечаным і не ставіць перад сабой мэты зарабіць на існаванне праз творчасць. У нашым жа выпадку атрымалася так, што мой партнёр усё планаваў на кароткую перспектыву, з чым я быў рашуча не згодзен, як і са старонняй актыўнасцю Рамана, паколькі яна таксама замінала як праекту, так і адносінам унутры калектыву. Як памяць аб камандзе засталіся дэбютны альбом і некалькі нявыдадзеных трэкаў, запісаных з Аляксандрам Памідоравым ды Дзмітрыем Калдуном...

Зараз жа, як сцвярджае Марголін, у беларускім музычным жыцці ён бярэ пасіўны ўдзел, адслуховваючы праз адзін з парталаў альбомы. Вадзім наракае на тое, што агульны ўзровень айчынных артыстаў змяніўся не моцна, асноўная частка гуртоў не нясе, на яго погляд, ніякіх ідэй і не выклікае ў яго “мурашак па спіне”. Калектывы, маўляў, варацца ва ўласным соку, вельмі мала шчырых выканаўцаў, такіх як, прыводзіць прыклад суразмоўца, Уладзімір Пугач. У цэлым уражанне ў беларускага масквіча такое: музыка ў Беларусі — ёсць, а песень, каб пакінуць у плэеры, — няма. Аранжыроўкі пісаць навучыліся, граюць, у ноты трапляюць... А скажаць няма чаго, лічыць Вадзім, вось і не чапляе. І дадае: а Корж — чапляе, калі нават не трапляе ў ноту, паколькі тонка разумее сваю аўдыторыю...

— З апошніх работ мне спадабаліся некалькі песень дуэта “Navi”, — працягвае наш “трыбун”. — У Беларусі не хапала такіх пазітыўных фрыкаў. Дзівіў Сяргея Пукст: цэласна і незвычайна музыка. Даўно падабаецца творчасць гурта “Akute” і Ані Жданавай. Але... Мяркую, перспектыву стаць сусветнымі зоркамі ў беларускіх музыкантаў як не было, так і няма...

І — код. “Пра тое, што я з’ехаў з Беларусі, не шкадую, — прызнаецца Вадзім Марголін. — У мяне цікавае і насычанае прафесійнае жыццё. А на радзіме я быў на Новы год: упершыню за шаснаццаць гадоў сустраў яго з бацькамі...”

“Оглянись на прощанье — и вот она, под ногами, чужая земля...” — ёсць такія словы ў папулярнай песні маскоўскага гурта “Воскресение”. Аляксей Раманаў, аўтар тэксту гэтай кампазіцыі, сумуе ў ёй па тых сваіх сябрах, якія калісьці, пакінуўшы радзіму, перабраліся на пастаяннае месца жыхарства ў краіны замежныя. Пасля распаду СССР і атрымання суверэннасці колішнімі саюзнымі рэспублікамі хваля іміграцыі накрыла і Беларусь. Сярод тых, хто з’ехаў з нашай краіны ў 1990 — 2000-я, былі і поп-, і рок-музыканты, вядомыя і не вельмі. Усіх і не згадаць. Шура і Лёва з цяпер культавага для кагосьці гурта “БИ-2” наогул апырэдзілі распад СССР, а пра іх цяжкі шлях “Беларусь — Ізраіль — Аўстралія — Расія” ведае бадай кожны. У ЗША апынуліся гітарысты Аляксандр Расопчын і Аркадзь Юшын. Аляксей Кузьмін (вакаліст калектыву “Мясцовы час”), скрыпач Валлянцін Бадзьяраў і гітарыст Віктар Смольскі — у Германіі. Першая фронтвумен “Hasta La Fillsta” Крысціна Мендзьялева і Алег “Джагер” Мінакоў (“Rouble Zone”) — у Бельгіі, рэпер Сярога — ва Украіне, Б’янка — у Расіі. Маса электроншчыкаў раскідана па зямным шары... Чаму яны рассталіся з радзімай, мабыць, назаўжды, або ўпадабалі жыць і працаваць за яе межамі, перыядычна вяртаючыся? Мы прапанавалі трыбуну “К” некаторым з такіх асоб, якія ўзгадалі, чаму і куды яны выправіліся ў пошуках сябе, распавялі, чым займаюцца сёння і ці тужаць яны па Беларусі...

Алег КЛІМАЎ

У Беларусі бываем (ня)часта...

**Праграміст Казлоўскі:
“Імёны ведаю, ды яны мне малацікавыя”**

Аляксей КАЗЛОЎСКІ, колішні бас-гітарыст гуртоў “Сюзор’е”, “Zindan”, “Mojo Blues”, жыве сёння ў Злучаных Штатах Амерыкі. “Дакладна памятаю дзень, калі я пакінуў Беларусь: 13 снежня 1999 года, — прыгадвае музыкант. — Паехаў тады ў Нью-Ёрк. Зараз жыву ў яго прыгарадзе — мястэчку Маўнт-Кіска. Працую ў аддзеле прэзентацый інвестыцыйнага банка, офіс якога знаходзіцца на Парк-авеню”.

Музыку ў Штатах Аляксей не кінуў. Спачатку граў блюз у клубах, зараз жа, не дзеля камерцыі, займаецца ў хатняй студыі запісам. Часам збіраецца з сябрамі-музыкантамі Аляксандрам Герасімовічам, Аляксандрам Расопчыным і Яўгенам Магаліфам. А вось жыццём беларускіх музыкантаў Казлоўскі амаль не цікавіцца. З нашай прэсы ён ведае некалькі імён, якія яму мала што кажуць. Яму больш прыемна чытаць пра старых знаёмых: гурты “N.R.M.”, “Крама”, Вольгу Аліпава.

“У Беларусі за гэты час быў тройчы. У 2006 годзе выступаў у складзе старога “Сюзор’я”, у 2009-м — тры выступленні з Аляксандрам Расопчыным і Кірылам Шэвандо. Што ж да рэалізацыі ў музыцы... З аднаго боку, кантракт з вядучым лэйблам я не падпісаў. З іншага ж — “насабачыўся” нетаропка, але ўпэўнена граць на гітары (раней валодаў толькі басам), стаў пісаць аранжыроўкі, больш музыка спяваць...”

Пра тое, што з’ехаў з краіны, Аляксей Казлоўскі не пашкадаваў. Сутнасць гэтага свайго меркавання ён, на жаль, не растлумачыў.

Дык няўжо так “добра там, дзе нас няма”?
Даследаванне “К”

Рэзюмэ да часткі I

Прычыны ад’езду з радзімы ва ўсіх розныя. Але, па сутнасці, — адны і тыя ж: немагчымасць рэалізаваць свае творчыя або іншыя прафесійныя амбіцыі, умовы пражывання, цяга да змены месцаў, жаданне ўбачыць свет — самі можаце прадоўжыць гэты ланцужок... Напэўна, кожны з іх ужо правярэў на сабе вернасць пастулату “Добра там, дзе нас няма”.

Чатыры аповеды... Ведаючы Вадзіма Марголіна шмат гадоў, думаю, так проста з музыкай ён не завяжа. Не спыніць яго і няўдача са стварэннем у Беларусі першага папраўдзе супергурта — “У нескладовае”. Дый многія іншыя калектывы, у якіх ён граў да таго, былі больш чым лакальна вядомыя склады. А прагматызм музыканта — атрымаць прафесію, якая прыносіла б яму грошы, — зразумелы, зважаючы на ўсю гісторыю беларускага року.

Тая самая гісторыя айчыннага року — гэта і ёсць Аляксей Казлоўскі. Пазнаёміўся я з ім у сярэдзіне 1990-х, і ў размовах “па душах” ён прызнаваўся, што збіраецца эміграваць. І таксама асвойваў прафесію, якая не прыносіла б яму столькі расчараванняў у жыцці, колькі ўлюбёны рок-н-рол: праграмістам жа ён быў выдатным! Яго тагачасныя знакамітыя беларускія калегі па блюзу і рытм-энд-блюзу сёння альбо кінулі музыку — жывучы і працуючы тут або за мяжой, — альбо граюць каверы ў тутэйшых або тамтэйшых рэстаранах.

Ці служылі прыкладам для ўдзельнікаў гурта “Iowa” гісторыі артыстаў, якія не змаглі да канца раскрыцца ў музыцы Беларусі, не ведаю. Новыя час, магчымасці, падыход, верагодна, адзіна правільны: адразу ж рынуцца ў хвалі шоу-бізнесу, непараўнальна больш развітога, чым беларускі. А там ужо — выплывеш ці не — усё залежыць ад таленту і ад таго, хто дапамагае яму прабівацца. Гэта “дзедзі” XXI стагоддзя — без памежных спудоў і “жалезнай заслоны”, калі ты можаш паспрабаваць сваё шчасце ў абранай іпастасі ў любой кропцы планеты.

Вераніка Круглова — пры ўсім яе памкненні да мультыкультурнасці — збіралася сяньц збожжа беларускай па ўсім зямным шары, застаючыся на радзіме, выяжджаючы адсюль на міжнародныя фестывалі, гастралючы як мінімум у Еўропе. Аднак цяпер яна ў Германіі, і “сее” не ў такіх, напэўна, маштабах, як задумвалася. Але калі дзякуючы вакалістцы гурта “Kriwi” пра Беларусь, яе культуру і мастацтва даведалася ў свеце на сотню-іншую людзей больш, дык гэта ж нядрэнна, ці не так?..

На гэтых гісторыях мы не заканчваем тэму “невозвращенцев” і да яе вернемся ў хуткім часе і ў іншых ракурсах: нам цікавыя і тыя, хто паехаў, каб вярнуцца, і не паехаў, каб шукаць шчасця за мяжой, хоць яму тое і актыўна прапаноўвалі...

**Музыканты “Iowa”:
“Першыя кампліменты — з Пецярбурга”**

— У 2007 годзе ў сваім дзённіку я напісала, што хутка буду жыць у Санкт-Пецярбургу, хоць нічога да гэтага не вяло! — распавядае вакалістка гурта “Iowa” Кацярына ІВАНЧЫКАВА. — Напэўна, проста прадчуванне, што гэта асаблівы горад, у якім усё можа здарыцца. У 2009-м мы ўжо гралі з Лёнам Цярэшчанкам і Васем Буланавым, у нас была першая запісаная на студыі песня, якую і адправілі ў адкрытае інтэрнэт-плаванне. Менавіта з Санкт-Пецярбурга ляцелі камплі-

“Вокнах...” каманда пазнаёмілася з вядомым Алегам Гаркушам, які “наваражыў” ёй светлую музычную будучыню. А на згаданым партале “Простая песня” калектыву заняла першае месца, і ансамбль атрымаў магчымасць яе запісаць. Потым на гэтую кампазіцыю знялі кліп, адправілі яго на музычны тэлеканал, і там узялі відэа ў ратацыю.

— Увогуле, зараз мы займаемся толькі музыкай, жывём у Пецярбургу ў вялікай кватэры побач з аэрапортам, што вельмі зручна, — усміхаецца Кацярына. — Калі рэйсы затрымліваюць не на адну гадзіну, можна вярнуцца дадому. У Беларусі, на жаль, бываем не часта. Дый амаль усё мае сваякі пераехалі ў Санкт-Пецярбург. І гэты горад любіць беларускіх музыкантаў: Макса Каржа, гурты “Сярэбранае вяселле”, “Sounduk”, а “Песняроў” тут называюць савецкімі “Beatles”...

Творчая Круглова: “Тут музыканты бяруцца за многае, каб выжыць...”

Вакалістка гурта “Kriwi” Вераніка КРУГЛОВА астаявалася ў Берліне.

— Пачынаючы з вясны 1997 года я рэгулярна ездзіла ў гэты горад і яго наваколле на гастролі, — дзеліцца яна. — У 2004-м у мяне менавіта ў Берліне нарадзілася дачка, і мне давялося легалізаваць свой статус у Германіі, паколькі ў дзіцяці быў нямецкі пашпарт. З гэтага моманту перасоўвацца так актыўна, як раней, стала куды больш цяжка...

У нямецкай сталіцы Круглова працягвала і працягвае творчую дзейнасць у розных напрамках: як сольна, так і ў сумесных музычных, кіна- і тэатральных праектах. Пры гэтым яна захавала свой мінскі гурт “Kriwi” і працуе з ім да гэтага часу.

— У беларускай сталіцы я бываю часта, — кажа Вераніка. — Люблю тут выступаць і сама хаджу на канцэрты іншых. Гэта мой горад, дзе я нарадзілася ды выраста, у ім жывуць мае бацькі і сябры! Зараз мы з “Kriwi” запісваем праграму, з якой хочам пагастраляваць як па нашай радзіме, так і за яе межамі. Ці цяжка нашаму музыканту прабіцца на Захадзе або яшчэ дзе-небудзь?.. Ведаю адно: усё мае знаёмыя і калегі — зусім рознага ўзроўню і жанру — працуюць і ў іншых прафесіях, інакш — не выжыць.

К

Мастыхін

Пад назвай "І рай, і боль на Песеннай зямлі..." у Нацыянальным гістарычным музеі працуе выстаўка, якая працягвае навукова-экспазіцыйны праект "У пошуках страчанага", прысвечаны шматгадовай гісторыі ўстановы.

Барыс КРЭПАК

У экспазіцыю ўвайшлі творы беларускіх мастакоў 1920 — 1930-х этнаграфічнай тэматыкі, якія склалі фундамент калекцыі музея таго часу. Гэты збор пачаў фарміравацца менавіта ў 20-я гады XX ст., калі Беларускі дзяржаўны музей ("бацька" сённяшняй установы) супрацоўнічаў з Інстытутам беларускай культуры і Цэнтральным бюро краязнаўства. Тая "трыяда", мабыць, і зрабіла самы вялікі ўклад у захаванне ды прапаганду ў краіне ўнікальных помнікаў выяўленчай культуры ў галіне нацыянальнай этнаграфіі. Зразумела, першаасновай гэтага мастацтва з'явіліся спецыяльныя экспедыцыйныя мастакоў і вучоныя практычна па ўсёй тагачаснай тэрыторыі Беларусі, а таксама творчасць тых, хто жыў і твараў у Заходняй Беларусі.

У выніку з'яўляліся работы як прыкладнага, навуковага характару, так і выяўленчага мастацтва,

М.Філіповіч. "Гарадскі пейзаж 1921 — 1930 гг."

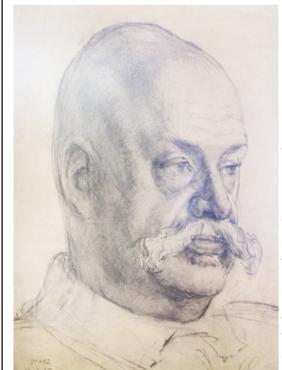

Я.Фразаў. "Сярыбы ў раі раі" (з альбому "Лыбокае")

Экспедыцыі і пошукі сельскай "натуры"

Песенная зямля: "і рай, і боль"

прычым — высокапрафесійнай якасці. Іх сёння можна смела ўключаць у "залаты фонд" нацыянальнай графікі. У экспазіцыі прадстаўлены амаль усе напрамкі гэтага віду мастацтва: малюнкi алоўкам, вугалем, тушшу, акварэлі, гуашы, пастэлі, літаграфіі, лінагравюры. Наогул, акварэльныя творы занялі асабліва вялікае месца (кравядзі, партрэты, эцюды, жанравыя замалёўкі). Прыкметнае месца атрымаў і малюнак, якім дасканала валодаў амаль усе беларускія майстры, што атрымалі адукацыю і ў Віцебску, і ў навучальных установах Масквы ды Пецярбурга-Петраграда-Ленінграда.

П.Сергіевіч. "Шляхціц Давыда з Кароіі калі Навагрудак"

А.Марыкс. "Жанчына на ўборцы сена. Пулавічы, 1922 — 1924 гг."

М.Дучыц. "Мінск. Турамны завулак"

А.Астаповіч. "Вёска"

М.Эйлер. "Хлопца Міхася з в. Птушын" (с Сучаснай аругі)

на мову станковага аркуша, кніжнай графікі, эклібрыса ці ўвесці непасрэдна ў сцэнаграфію. Так што няма нічога дзіўнага, што прыкметны этнаграфізм, у самым лепшым сэнсе слова, — характэрная рыса амаль усіх работ выстаўкі.

Яркі прыклад — мастацтва выдатнага жывапісца і графіка Міхаса Філіповіча. Яго фундаментальныя этнаграфічныя замалёўкі датуюцца сярэдзінай 1920-х. Яны былі выдадзены ў чатырох альбомах — 177 акварэлей народнага адзення! А яшчэ шэсць альбомаў уключалі часткі "Беларускія дарэвалюцыйныя хаты", "Народная драўляная разьба", "Народныя паясы", "Віцебская набойка", "Народныя пернікі" і "Беларускія ткацкія ўзоры". Каб сабраць такія багаты матэрыялы, Міхас Мацвеевіч аб'ездзіў Міншчыну, Палессе, Слуцчыну і Магілёўшчыну. Так, як кіраўнік ён уздзейнічаў у шматлікіх этнаграфічна-археалагічных экспедыцыях. У 1925-м мастак здзейсніў паездку па Мазырска-Тураўскім Палессі, дзе закупаў для Беларускага дзяржаўнага музея каля 200 прадметаў народнага побыту (ад сахі да ганчарнага станка), стварыў дзясяткі замалёвак і фатаграфій. Прадстаўлены ў экспазіцыі творы Філіповіча — гэта архітэктурныя пейзажы Мінска, Слуцка, Заслаўя ды партрэты жыхароў вёсак.

Пра Рыгора Семашкевіча я і не кажу. Бліскучы рысавальшчык, вучань Віцебскага мастакага тэхнікума, ён, ужо ў Маскве, стаў цудоўным жывапісцам-каларыстам, але і потым шмат разоў прыязджаў на радзіму, каб з альбомам ды алоўкам папаздзіць па беларускіх вёсках ды маленіх гарадах у пошуках сялянскай "натуры". На жаль, ягоны лёс трагічна абарваўся ў 1937-м... У экспазіцыі прадстаўлены амаль тры дзясяткі яго таленавітых замалёвак — так бы мовіць, цэлая "персаналія"! Уршце, і некаторыя іншыя аўтары па колькасці цікавых работ атрымалі на выстаўцы сваю шырокую прастору: А.Марыкс, М.Дучыц, М.Уладчына, П.Сергіевіч... Таксама парадавала сустрэча з даўно не бачанымі ра-

А.Вішня. "Плошча Савойскі"

ботамі М.Эндэ, Л.Зевіна, А.Астаповіча, А.Бразера, Л.Лейтмана. На заключэнне хачу адзначыць вельмі што. Выстаўка — гэта прыклад таго, як трэба мастакам вывучаць і любіць сваю краіну, яе нацыянальную гісторыю, яе народныя карані. Бо, пагадзіцеся, сёння гэтыя якасці — і маральныя, і прафесійныя, і этычныя — у нашых твораў у многіх адноснах страчаны...

К

Мастыхін

У Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П.Масленікава праходзіць выстаўка "Шлях" скульптара Андрэя Вераб'ева. Аўтар праславаўся "Агурка", усталёваная ў Шклове, і некаторых іншых гарадскіх скульптур побытавай тэматыкі, тут ён паўстае глыбокім, удумлівым майстрам-філосафам, здольным на нечаканыя мастацкія фантазіі і нават "хуліганства".

Надзея БУНЦЭВІЧ

Канцэпцыйнасцю прасякнута і кожная работа паасобку, і цыклы серыі твораў, і ўся выстаўка ў цэлым, пачынаючы з увахода. "А дзе ў вас нармальныя дзверы?" — пытаюцца зьбянтэжаныя наведвальнікі, не рашаючыся зрабіць крок. Бо ўваход аформлены ў выглядзе вялізнай замочнай адтуліны, "дзірка для ключа" ў якой нагадвае абрысы чалавечай фігуры. Нішто сабе — гэтакі "пралом", які асацыюецца яшчэ і з камедыямі "праходамі" праз сцяну-плот-акно ў мульціках ды кіно! Насамрэч, гэта сапраўдны ключ да ўсёй экспазіцыі, якая ў поўнай меры можа быць названа (як і творчасць А.Вераб'ева ўвогуле) нават антрапалагічнай, антропацэнтрыскай, а таксама шмат у чым парадаксальнай. У цэнтры большасці работ — чалавек. Але як па-рознаму ён выглядае! Нават на аўтапартрэтах. Скульптара цікавіць не знешняе падабенства, а ўнутраная сутнасць, выяўленая праз багатыя асацыяцыйныя шэрагі: аўтапартрэт — гэта крыж, кніга, рыцарскае забрала, кроплі-падціскі са свечкі, маска (у самых розных сэнсах — ад тэатра-

Фотапраекцыя

Пад час выстаўкі маладых беларускіх фатографу "Працэс" публіцы было прапанавана не толькі ацаніць плён высілкаў дзеяц аўтараў, але і зазірнуць на іх "творчую кухню" і даведацца, з якіх настрояў, сумненняў, думак, імпульсаў "складася" кожная фотасерыя. Выстаўка сталася своеасаблівай справядчай адукацыйнага курса, што ладзіўся амаль цягам года пад кіраўніцтвам расійскіх выкладчыкаў.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Прызнацца, экспазіцыя выстаўкі ў чымсьці нагадвала карту "квэста": вось, калі ласка, вынік плёну — і побач жа расповед пра тое, якім пакручастым быў шлях да яго. Аўтары шыра дзеляцца сваімі пошукамі: як з'явілася тэма фотасерыі, куды прывялі першыя спробы, якія цяжкасці ўзніклі на розных этапах ажыццяўлення праекта... Дзённікі, перапіскі з выкладчыкамі курса, фатаграфіі, што не ўвайшлі ў "канчатковы варыянт", рэмаркі, кадры з фільмаў, якія натхнялі на працу — усё гэта складаецца ў асабістую гісторыю фатографа. Наведвальнік можа бачыць аўтара ў яго даволі адкрытай пазіцыі: калі той не цураецца дэманстрацыі сваіх сумне-

На выстаўцы Андрэя Вераб'ева

Чэка-Бэка ды іншыя

рэтаў. У адным з трох выставачных пакояў да столі на нітачцы падвешаны "партрэт" знакамітага "Чорнага квадрата" Казіміра Малевіча. А ў левым ніжнім кутце — надпіс "Ч.Б." белымі літаркамі. На зваротным баку — наадварот, белы квадрат з адпаведным чорным літаркамі. А ўсё разам — згаданая "Чэка-Бэка", якая пры любым падвоху паветра пачынае паварочвацца да гледача то адным, то другім сваім бокам. Невыпадкова гэтая работа суправаджаецца вывешаным на сцяне аўтарскім каментарыем, які перацягвае яшчэ і ў адметным літаратурным стылі аўтара. Яшчэ адной кроплі-падціскі са свечкі, маска (у самых розных сэнсах — ад тэатра-

ваў, нават памылак, сваёй рэфлексіі, і гэта, уласна кажучы, дапамагае гледачу ўнікнуць у тэму ды паспрабаваць убачыць яе вачыма фатографа. Такі падыход да працы мастака выглядае незвычайным у нас, калі публіка прызвычайна да аднабоковага ўзаемадзеяння: вось гатовы твор — прымаце яго, як хочаце. "Працэс" прапануе зусім іншы варыянт судакранання з матэрыялам. Тут мастак не становіцца носьбітам выключнай ідэі, а выступае з пазіцыі медыума, правадніка да умоўна пастаўленай мэты. Насамрэч, адпаведная мастацкая рэфлексія — цалкам натуральная рэч

ваў, нават памылак, сваёй рэфлексіі, і гэта, уласна кажучы, дапамагае гледачу ўнікнуць у тэму ды паспрабаваць убачыць яе вачыма фатографа. Такі падыход да працы мастака выглядае незвычайным у нас, калі публіка прызвычайна да аднабоковага ўзаемадзеяння: вось гатовы твор — прымаце яго, як хочаце. "Працэс" прапануе зусім іншы варыянт судакранання з матэрыялам. Тут мастак не становіцца носьбітам выключнай ідэі, а выступае з пазіцыі медыума, правадніка да умоўна пастаўленай мэты. Насамрэч, адпаведная мастацкая рэфлексія — цалкам натуральная рэч

ня — у ягонай галерэі. Скульптар даўно марыць, каб у яго была не толькі майстэрня, але і выставачная прастора. Нават на гэтай даволі разгорнутай выстаўцы, змешчанай у трох залах музея, да супрацоўнікаў і самога майстра падыходзяць наведвальнікі, пытаючыся, дзе яшчэ можна паглядзець яго творы.

— Я вельмі ўдзячны музею і яго супрацоўнікам, — кажа Андрэй Алегавіч, — што яны падыйшлі мне насустрач і не толькі дапамаглі зладзіць выстаўку (а гэта заўсёды вялікая складаная праца — арганізацыйная ды мастацкая), але і пагадзіліся адкрыць выстаўку акурат у дзень майго нараджэння — 10 сакавіка. І гэта нягледзячы на тое, што па панядзелках у музеі традыцыйна выхадны дзень. Гэтая выстаўка ў мяне далёка не першая. Але калі раней у час такіх экспазіцый майстэрня заставалася спустошанай, дык зараз там пакінута ашчэ шмат не менш цікавых работ. Але мне хочацца, каб іх бачылі людзі. Яны ж для іх і стварыліся!..

Дадамо, што галерэй Андрэя Вераб'ева магла б стаць не толькі "імянай" пляцоўкай для захавання ды дэманстрацыі яго скульптур, але і месцам правядзення творчых сустрэч з іншымі майстрамі, якіх на Магілёўшчыне няма.

К

А што ў "Працэсе"?

Работа з праекта Аляксандра Міхалюка "Рыцары"

для многіх аўтараў. У прыватнасці, тытулаваны польскі фатограф Рафал Мілах адзначае: каб дасягнуць пэўнай эмацыянальнай дакладнасці, пад час працы ён ядзэ дзённік, куды запісае свае крокі і адчуванні. "Мне важна фіксаваць мае развагі", — кажа ён, удакладняючы, што фатаграфія патрабуе ад мастака не толькі ўключэння ў тэму, якая даследуецца, але і "пэўнага" адхілення, стрыманасці, якая дазваляе бачыць уласныя памылкі ды "заносы". У дадзеным сэнсе выстаўка — удалы прыклад таго, як музіць працаваць аўтар над сваёй тэмай і, вядома, сабой. І ў тым — карысная адметнасць ды шырыня аб'яўлянасць гэтага праекта.

Варта адзначыць, што маладыя аўтары, чые творы выстаўлены ў творчай прасторы "Цэх", у сваіх пошуках звярталіся да цалкам канкрэтных праяў нашага паўсядзённага жыцця. Паглыбленне ў будні сацыяльных работнікаў у праекце "Калі чужыя становяцца роднымі" здзейсніла Марына Бегунова, імкнучыся паказаць "ціхі" падзвіг жанчын, якія клапаціцца пра пакінутых старых. Амаль немагчыма гісторыя выратавання двухногага сабакі Шанца, у якую верылі адзінкі, адлюстравана ў рабоце Максіма Сарычава "Дзвюхлапы сябар". Аляксандр Міхалюк у праекце "Сядзіба" прыцягвае ўвагу да стану помнікаў спадчыны: знікнутыя сядзібы ён "ажывіла" з дапамогай фатаграфій іх матчыных "населнікаў",

праецыруючы на сцены маэнткаў выявы гістарычных пастцей. Аляксей Навумчык — імякнеца ўнікнуць у светлагонне сучаснага пакалення: што яго цікавіць, што радуе, што выклікае ту-гу, уршце, які горад атачае маладых людзей. Падобныя тонкія эмоцыі імкнеца вылучыць Таццяна Зянковіч ва уласнай фотасерыі панцыры, што ў сучасным свеце медыя становіцца сродкам камунікацыі і чалавечай блізкасці...

Як бачым, перад намі — аўтары, якія прагнуць кантакту са светам, з самімі сабой і праз гэты кантакт, праз фатаграфію намагаюцца выйсці з "панцыру" уласнага замкнёнага міра. У гэтым — яшчэ адна вартасць "Працэсу", што спрабуе сфакусаваць увагу на звыклым, але не "убачаным", на простым, але важным.

Вядома, не ўсё ў "Працэсе" атрымалася. Не ўсім удалося дасягнуць пастаўленай творчай задачы. Часам некалькі серыі "аслізгаюць" у звычайны рэпартаж ці застаюцца на ўзроўні замалёўкі, дэманструючы нам, так бы мовіць, "студэнцкую", а не аўтарскую фатаграфію. Але ў дадзеным выпадку не хочацца быць залішне строгім: калі дапускаем, што маладая фатаграфія знаходзіцца ў тым самым працэсе станаўлення, то пэўныя памылкі тут — натуральная частка стану. Галоўнае — не спыняцца і працягваць развагі ды пошукі.

К

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Па словах Наталлі Нейфельд, працуюць з дзецьмі майстры, якія не з майстар-класаў і семінараў ведаюць пра старажытную традыцыю, а са шматгадовага ўласнага досведу. Акрамя таго, пры музеі дзейнічае народнае аматарскае аб'яднанне "Шапавал", што згуртавала пятнаццаць дарослых майстроў, якія акрамя валёнкаў вырабляюць і шапкі, так званыя катрухі, з авечай воўны.

Трэба сказаць колькі слоў і пра інтэрактыўныя перспектывы. Так, на першым паверсе музея неўзабаве з'явіцца майстэрня і сувенірны салон. У выніку, кожны госць музея зможа ў рэжыме рэальнага часу пазнаёміцца са складанай справай шапавала і набыць упадабаныя вырабы. Праўда, як высветлілася, валёнкі можна прыдбаць і да адкрыцця сувенірнага салона — непасрэдна ў майстра.

Наталля Нейфельд растлумачыла, што майстры выплываюць рамесніцкі падатак ды маюць права прадаваць прадукцыю, у тым ліку, на кірмашах, што і робяць, выязджаючы ў Горкі, Чавусы, Мсціслаў. У сярэднім жа пара аўтэнтчных валёнкаў каштуе 750 тысяч. Да гэтага ў музеі існуе платная паслуга па іх мастацкім аздабленні — амаль усе супрацоўнікі музея валодаюць гэтай тэхналогіяй.

Здавалася б, у Дрыбін на свята шапавальства магло збірацца багата турыстаў. Ды яго пакуль няма. Толькі летась уласнымі намаганнямі музейшчыкі самі ўвялі ў календар так званы Дзень валёнкі, які адзначаецца ў апошнія выхадныя лістапада і пакуль звернуты выключна да дзяцей...

Адкрыты дрыбінскія музейшчыкі і для міжнароднага супрацоўніцтва. У чэрвені 2012-га ў рамках Праекта міжнароднай тэхнічнай дапамогі "Умацаванне грамадскага ўзаемадзеяння для ўстойлівага развіцця сельскіх рэгіёнаў Беларусі" пры фінансавай падтрымцы Еўрапейскага Саюза і Фонду "Еўразія" музей выйграў адкрыты конкурс, прапанаваўшы ідэю стварэння Творчай навукова-практычнай лабараторыі па выкарыстанні культурнай спадчыны "Шапавальства" як аднаго з асноўных напрамкаў ўстойлівага развіцця рэгіёна. Дзякуючы праекту музей набыў ноўтбук, відэакамеру, дыктафон, праектар з экранам, каларовы прынтар.

Акцыя "К":
журналісткі аўтапрабег
па СДК і не толькі

"Вёскаўтваральнасць" музея? Магчымы варыянты!

Гэты асірацелы дом нам і прапаноўвалі прыгледзець сабе.

Наколькі нам вядома, ёсць зацікаўленасць у абмене досведам з беларускім бокам і ў Музея малой Бацькаўшчыны з-пад Бельска, што на Беласточчыне, дзе ў свой час таксама было актыўна пашырана шапавальства. Балазе выйсці на кантакт з дрыбінскім музеем цяпер не праблема: установа мае выдатны сайт valenki-dribin.by, які, праўда, працуе толькі на рускай мове...

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Эканамічны крызіс — справа сур'ёзная. Але з нагоды не магу не паўтарыць генеральную думку III Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Культура Беларусі: рэаліі сучаснасці": культура і эканоміка — модусы цывілізаванага ўкладу. Інакш кажучы, культура — не раскоша, на якой можна і неабходна

Урокі для аматараў беларускай літаратуры, валёнак і зёлак

эканоміць, а адзін з дзейных інструментаў сацыяльна-эканамічнага развіцця. І — канчатковая выснова, датычная праекта "У госці да дрыбінскіх шапавалаў". У яго проста неабходна ўклаць грошы, бо фінансаванне культуры Дрыбіншчыны — гэта інвеставанне будучыні раёна, створанага для чарнобыльскіх перасяленцаў. І эканамічны крызіс тут — не перашкода, а стымул. Без кропкавых маштабных укладанняў у перспектывы бюджэтувальныя праекты ён так і застанецца крызісам.

Жывое "Роднае карэнне"...

Яшчэ па дарозе ў **Малую Бацькаўку Мсціслаўскага раёна** распачалі дыскусію пра лёсы шматлікіх нашых пісьменніцкіх дамоў-музeya, якія з незразумелай перыядычнасцю то становяцца філіяламі, то набываюць юрыдычную самастойнасць. Сярод такіх — мемарыяльныя сядзібы Пётруся Броўкі і Васіля Быкава на Ушаччыне. Не сталі па-

куль музеямі дамы, дзе пэўны час жыў Уладзімір Караткевіч (Рагачоў) і нарадзіўся Цішка Гартны (Капыль)... А цяпер скажыце: хто пра іх ведае? Ці існуе літаратурная карта Беларусі з дакладнымі пазнакамі жыццёвых і творчых шляхоў нашых класікаў? Ці існуюць адпаведныя турыстычныя маршруты? Ці выправіўся хтосьці са школьных настаўнікаў-славеснікаў (разам, безумоўна, са сваімі вучнямі-старшакласнікамі) у караткевічэйскі шлях, якім пайшоў класік, каб напісаць "Зямлю пад белымі крыламі"? Мары, мары, мары...

Неаспрэчна адно: вясковыя літаратурныя музеі сваю першачарговую дзейнасць павінны адрасаваць школьнай рознаўзроставай і студэнцкай аўдыторыі. А для гэтага ўсе экскурсіі ў тую ж Бацькаўку павінны падпарадкоўвацца храналогіі школьнай і студэнцкай навучальных праграм. Скажам, прачыталі дзеці апавяданне "Роднае карэнне" ці аповесць "Ціхую плынь", або студэнты — раманы "На Імпэрыялістычнай вайне", "Камароўская хроніка" — і ў Бацькаўку, да першакрыніц, да вытокаў. Бо менавіта тут яшчэ жывуць нашчадкі літаратурных правобразцаў. Бо менавіта тут вырас пісьменнік еўрапейскага маштабу і значэння. Твор "На Імпэрыялістычнай вайне" не меў сабе роўных па напале напружання нацыянальных праблем, узведзеных у ранг сусветных...

Дазволім сабе сцвярджаць: не было б у нашай літаратуры Гарэцкага — не было б і Быкава. Таму і наведваць варта не толькі дамы-музеі — аглядаць варта і самі вёскі з наваколлямі. Натуральна, пад суправаджэннем кампетэнтнага экскурсавода-музейшчыка, які распавёў бы, якое канкрэтнае збудаванне меў на ўвазе празаік, калі пісаў твор "У лазні". А дзе жыў герой "Ціхай плыні"? А як нарадзілася "Фантазія"? Экскурсія такая можа доўжыцца дзень. Тым больш, калі ўявіць, што ў адной з хат гасцей могуць пакарміць за невялікія грошы. У іншай прапаноўваюць сувеніры і кнігі. Да прыкладу — "Народныя песні з мелодыямі", выдадзеныя Гарэцкім разам з кампазітарамі Аладавым і Ягоравым паводле запісаных ад роднай маці 318 песень. На вялікі жаль, мы зноў пра мары. Што возьмеш з журналістаў-ідэалістаў... Так, на вялікі жаль, бо і маршрутаў такіх няма, і паяднання паміж музейшчыкамі ды педагогамі, і кніжка "Народныя песні"

На людным месцы

Пра гумар усур'ёз

Ці стане фестываль традыцыяй?

Маладзёжны тэатр эстрады неаднойчы перажываў складаныя перыяды, але ў калектыве жыло і жыве імкненне выйсці на нейкія новыя праекты. Не ўсе з іх атрымлівалі працяг, але тэатр на сваіх памылках вучыўся, пераадоўваў праблемы. Нядаўна ў калектыве з'явіўся новы дырэктар — Васіль Буйніцкі. І літаральна адразу тэатр рушыў насустрач Фестывалю гумару і прыколаў "У мора — 2014": конкурс па шасці намінацыях — заўтра, гала-канцэрт пераможцаў — 1 красавіка.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— У тэатры склалася прафесійная каманда, якая мае вялікі творчы патэнцыял, — кажа Васіль БУЙНІЦКІ. — І мая задача — не "зламаць", не парушыць тое, што

ёсць, а прымножыць, палепшыць, развіць. Хацелася б актывізаваць моладзь, бачыць яшчэ больш інавацыйных праектаў, якія надалі б калектыву імідж творчай лабараторыі, што ахоплівае самыя розныя мастацкія ды жанравыя кірункі. Нядаўна, да прыкладу, з маёй падачы на нашай сцэне з'явіўся цыкл канцэртаў "Джаз-кантакт". Думаю, актывізаваць моладзь павінен і фестываль гумару, прапанаваны рэжысёрам Вячаславам Паніным...

— Гэты праект задумваўся даўно, — працягвае размову Вячаслаў ПАНІН, — і з новым тэатральным кірунцтвам адразу мог бы быць рэалізаваны. У сённяшняй рэчаіснасці шмат "сцёбу", а гумару, на мой погляд, бракуе. Асабліва на эстрадзе, бо там пануе пераважна "папса". А трэба развіваць розныя жанры! Іначай "карабель" канцэртнага жыцця, які робіць крэн у адзін бок, можа ўвогуле пайсці на дно. Наш тэатр унікальны ўжо тым, што нам удалося не проста знайсці і ўвасобіць, а ме-

навіта стварыць (што называецца, з нуля) свой уласны рэпертуар. І пры гэтым зрабіць акцэнт на беларускія нацыянальныя традыцыі. Сведчаннем таму — спектакль "Мікітаў лапаць — рукамі не лапаць", якім адкрыўся сёлетні фестываль. З аднаго боку, гэтая пастаноўка — паводле вядомай п'есы Міхася Чарота. З іншага — самастойны эстрадны праект. Не драматычны спектакль, а менавіта эстрадны, які жыве па сваіх законах. І першы з іх — адпаведнасць рэальнаму жыццю. Да таго ж, у нашым жанры заўсёды патрэбны інтэрактыў: эстрада трымаецца на сённяшнім дні і на непарыўнай сувязі з публікай...

— Фестывалем зацікавілася ТБ, — дадае Васіль Буйніцкі. — здымаць будуць усё, у эфір жа пойдзе, вядома, лепшае. Акрамя ўзнагарод, многія атрымаюць дыпламы актыўных удзельнікаў. А каб лепш падрыхтаваць канкурсантаў, напруэдадні разгорнуць майстар-класы. Інфармацыя была распаўсюджана па ўсёй рэспубліцы. Наша задача — "выцягнуць" усіх, хто спрабуе сябе ў розных жанрах сферы гумару, дапамагчы ім і працягваць развіваць гэты кірунак надалей. Калі фестываль стане традыцыйным (а так і плануецца), ёсць спадзеў, што з гумарам на эстрадзе і ў краіне стане лепш...

K

Жыццё — за кроснамі

Антаніна Якушык нарадзілася ў вёсцы Зарэчча ля Ясельды. Сям'я Якушыкаў была шматдзетнай. З вайны не вярнуўся бацька, хату спалілі немцы... Цяжка было выжыць у паліваенныя гады. Старэйшыя дзеці працавалі па гаспадарцы і даглядалі меншых.

Антаніна Якушык за кроснамі. / Фота аўтара

БЯРОЗАЎШЧЫНА

Старэйшая сястра Надзея, якой было пятнаццаць гадоў, шыла вопратку, ткала. Яе майстэрства падхапіла Антаніна. Выйшла яна замуж за вясковага хлопца, які таксама меў прозвішча Якушык. Турбот значна дадалася. Але Антаніна не кінула рамяство, а з часам стала майстрыхай на ўсе рукі. Стала працаваць загадчыкам Зарэчанскага сельскага клуба. А на пенсіі ўзначаліла гурток

ткацтва ў Дзіцяча-юнацкім спартыўна-эстэтычным цэнтры, які падпарадкоўваецца аддзелу ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі нашага райвыканкама.

Адначасова Антаніна Афанасьеўна кіруе народным раённым клубам майстроў народнай творчасці "Суквецце".

Іван АСКІРКА
Бяроза

з мелодыямі” не перавыдавалася з 1928 года, даўно стаўшы бібліяграфічнай рэдкасцю...

Гаспадыня Літаратурнага музея імя Гарэцкага, які быў адкрыты ў 1993-м на месцы, дзе стаяла хата сям’і пісьменніка, Марыя Пляшкова працуе толькі першы месяц, ды і тое — на палову стаўкі. Таму патэнцыйным наведвальнікам трэба быць больш мабільнымі: музей працуе толькі да абеду.

Загадчык філіяла Мсціслаўскага раённага гісторыка-археалагічнага музея ўжо на пенсіі, жыве ў Курманаве — суседняй вёсцы. Да слова, яна — культработнік з 27 гадовым стажам.

Тым часам Малая Багацькаўка гібе. Жывымі засталіся лічаны падворкі. Нават нам прапанавалі адну з апусцелых хат купіць. А што, яшчэ адзін варыянт выратавання дэмаграфічнай сітуацыі ў Малой Багацькаўцы. Мы абяцалі падумаць...

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Наведаць Музей Максіма Гарэцкага ў Малой Багацькаўцы намерваўся даўно. Вельмі хацелася адчуць атмасферу роднага дома выбітнага беларускага пісьменніка, сялянскай хаты, апісанай не ў адным яго мастацкім творы. Адчуць месца, дзе з сялянскага хлопчыка нараджаўся вялікі творца, а разам з тым дакрануцца да вясковага побыту пачатку ХХ стагоддзя з яго шматлікімі заганамі, на якія неаднойчы звяртаў увагу Максім Іванавіч.

Наведаўшы, я ўбачыў добра дагледжаную хату, цікавага загадчыка музея, але разам з тым нейкую нежыццёвасць, статычнасць, холаднасць, што ніякім чынам не адпавядае канцэпцыі “дома пісьменніка”. Так, маюцца стэнды з рэпрадукцыямі фотаздымкаў, дакументаў Гарэцкага, якія перадаюць Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры. Але ці ж гэтага дастаткова? Чаму б, пры мінімальным выдатках, не набыць тую ж лічбавую фотарамку, манітор, ці хачя б таннюю аўдыясістэму, дзякуючы якой можна было б пачуць голас родных пісьменніка, фрагменты радыёпастановак твораў Максіма Гарэцкага? Пры такім падыходзе, перакананы, было б не сорамна ўключыць аб’ект як абавязковы ў сістэму экскурсійных маршрутаў па Мсціслаўшчыне.

Пячатка з гарышча і ліпавы чай

Пакруціўшыся па Мсціслаўшчыне, ізноў трапілі ў Дрыбінскі раён. І невыпадкава. Даведаліся, што ў вёсцы Расна пачаў дзейнічаць філіял Дрыбінскага раённага музея. Філіял — незвычайны. Брэндавы ўхіл яго — лекавыя зёлкі. Трэба значыць, не першы на Беларусі, бо падобныя “знахарскія” музеі існуюць у Іванаўскім ды Буда-Кашалёўскім раёнах.

Перш чым знайсці музей, пра які распавяла Наталля Нейфельд, давалося пакруціцца па вёсцы. Але яно таго каштавала: мы пабачылі велічны, але занябаны часам касцёл ды іншыя мясціны, якія маюць шанец стаць аблюбованымі турыстамі.

Паколькі ў паловы нашага аўтаэкіпажу пацёк нос, падсочыла тэмпература і амаль знік голас, мы адразу трапілі пад інтэрактыўны ўплыў раснянскай музейшчыцы Жанны Мацвеевкі, якая напала нас ліпавым чаем з гэткам жа ліпавым мёдам. Гэта, спадарства, проста смаката! Чай піць ды слухаць Жанну Валянцінаўну... Як, да прыкладу, венікі лазневых нарыхтоўцаў ды вязаць. Ды не толькі з бярозавых галін, але і з ядлоўцавых. Якая зёлка ад якой хваробы дапамагае...

Рэцэпты ды тэхналогіі, як і зборы самых разнастайных лекавых траў — аснова музейнай экспазіцыі. І апошняя пастаянная папайняецца: літаратурай, новымі звесткамі пра гаючыя здольнасці раслін, на якія мы проста не звачаем у лесе. А былі ж часіны, калі серпарэзнік на жніве быў першым выратаваннем ад выпадкова рэзаных сярпом ран...

Хто памятае цяпер пра тую зёлку? Вось у Расне і памятаюць.

А яшчэ Жанна Мацвеевкі адказвае за напаўненне краязнаўчай экспазіцыі. Перад нашым прыездам была на ўласным легкавіку ў хуткатэрміновай экспедыцыі па наваколных вёсках, — як сама сказала, “вандравала па гарышчах”.

— Вось пячатку школьную знайшла, — зазначыла не без гонару. — А яшчэ фотаздымкі, дакументы, значкі...

Філіял месціцца ў будынку, дзе працуе аптэка. Суседства, пагадзіцеся, — сімптаматычнае і ўзаемакарыснае. Наша здароўе — не толькі таблеткі ды мікстуры, але і раслінныя дары роднай зямлі. Музей толькі развіваецца, толькі нарошчвае “мускулы”. І таму Жанна Мацвеевкі гатова наведаць і Буда-Кашалёва, і Іванава, каб аб’яднаць намаганні. Прынамсі, еўрапейскія “аднажанравыя” музейны ўстановы так і робяць: аб’ядноўваюць намаганні для абмену выстаўкамі ды больш паглыбленай і маштабнай экспедыцыйнай дзейнасцю...

Агульнае (не)лірычнае адступленне

Час абнаўляць энцыклапедычнае выданне “Музейныя ўстановы Рэспублікі Беларусь”. Літаральна за апошнія гады шэраг раённых музеяў канкрэтызаваў перспектывы развіцця, у адпаведнасці з чым пераўдакладнішы ўласныя назвы. Узніклі якасна новыя аб’екты, вартыя увагі дапытлівых турыстаў. І працэс гэты ўяўляецца бесперапынным. Мы, да прыкладу, прыхільнікі такой высновы: чым больш музеяў, тым лепш. Уявіце раённа-траўскую вуліцу ў гістарычным квартале мястэчка, дзе няма стандартнага і пазнавальнага гісторыка-краязнаўчага музея, а ёсць музейныя, дзейныя: аптэка, фотаатэлье, кнігарня, абутковая майстэрня, кавярня, страўня, кілбасня, рамесніцкая, цір з самымі адмысловымі платнымі паслугамі. Уяўляеце, які даход прыносіла б такая вуліца за выхадня! А наведвальнікі, абшоўшы ўсё, склалі б дакладнае ўяўленне і пра гісторыю з культуры, і пра эканоміку з этнаграфіяй канкрэтна ўзятых горада! Укладайце грошы, спадары, у музейную справу!..

К
Фота аўтараў

На людным месцы

Для развіцця фальклорнага руху і адлюстравання спецыфікі аўтэнтычнага фальклору Віцебшчыны, яго лакальных адметнасцей у Расонах прайшоў X Абласны агляд-конкурс фальклорнага мастацтва дзяцей і моладзі.

РАСОНЫ

Конкурс быў прысвечаны памяці Валянціны Ліцвінавай — колішняга кіраўніка ўзорнага фальклорнага гурта “Нежачкі” Расонскага цэнтра дзяцей і моладзі. Сёння гэты калектыў пад кіраўніцтвам Алены Вашчанка адлюстроўвае багацце і шматбаковасць рэгіянальнага танцавальнага, песеннага, гульнявога і музычнага фальклору. Удзельнікі “Нежачак” займаюцца адраджэннем нацыянальных рамёстваў: гафтам, выцінанкай, саломкапляццэннем... Дарэчы, па выніках агляд-конкурсу гурт атрымаў Гран-пры.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел дзіцячыя і маладзёжныя фальклорныя ансамблі вобласці, удзельнікі мастацкіх калектываў устаноў культуры,

Лакальны акцэнт

пазашкольных устаноў і вучні агульнаадукацыйных школ, якія вывучаюць, пераймаюць і папулярываюць мастацкую культуру свайго краю. Гэта Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь “Сунічкі” Лепельскай дзіцячай школы мастацтваў, фальклорны дзіцячы гурт “Галасы вякоў” Сенькаўскага сельскага клуба Верхнядзвінскага раёна,

узорны фальклорны калектыў “Свянька” сярэдняй школы № 15 Барані Аршанскага раёна, фальклорны дзіцячы калектыў “Шчадроўкі” Каўшэўскага дома фальклору Шаркаўшчынскага раёна, узорны ансамбль народнай музыкі і песні “Званочкі” навучэнцаў Варапаяўскай школы мастацтваў Пастаўскага раёна ды шмат іншых.

Праграма складалася з выстаўкі-конкурсу твораў дэкаратыўна-прыкладнага і выяўленчага мастацтва, конкурснай праграмы фальклорных калектываў, якая была скіравана на змястоўнае раскрыццё мясцовых традыцый праз народныя танцы, песні, абрады, гульні і музыку. Прайшоў таксама турнір пар — выканаўцаў народных побытавых танцаў.

На выстаўцы-конкурсе былі прадстаўлены калекцыі і асобныя вырабы: лялькі ў этнічных касцюмах, вышыўка, ткацтва, вырабы з прыродных матэрыялаў. Працягам мерапрыемства стаў конкурс “Вырабы юных майстроў”, дзе хлопцы і дзяўчаты дэманстравалі навыкі ў традыцыйных рамёствах.

Пад час правядзення турніру пар — выканаўцаў народных побытавых танцаў удзельнікі прадстаўлялі мясцовыя варыянт праграмных танцаў: краквяк, падэспань, полька, “Лявоніха” ды іншых з захаваннем адметнага стылю выканання.

Андрэй СТРУНЧАНКА,
вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці

Ідэі бяспекі

Па-рознаму ўяўляюць агняборцаў і праблему пажараў маладыя грамадзяне краіны — удзельнікі гарадскога агляду-конкурсу дзіцячай творчасці “Ратавальнікі вачыма дзяцей”.

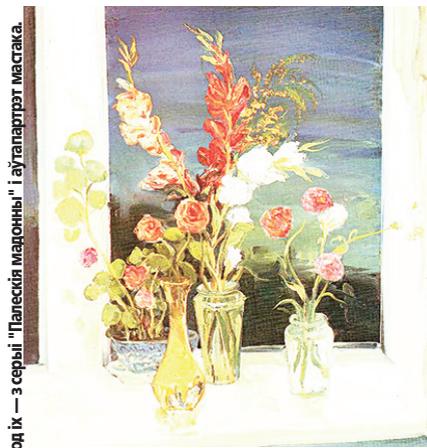
На конкурсе прадстаўлена больш за 400 работ. Лепшыя паказалі ў Мінскім дзяржаўным палацы дзяцей і моладзі. Дзякуючы конкурсу адкрываюцца імёны таленавітых хлопчыкаў і дзяўчынак. Юныя літаратары, мастакі, канструктары-вынаходнікі, майстры па стварэнні вырабаў здзіўляюць ідэямі, арыгінальнасцю і замалоўваюць непасрэднасцю.

У конкурсе прымалі ўдзел вучні 1 — 11 класаў устаноў адукацыі, удзельнікі пярвічных арганізацый Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі ратавальнікаў-пажарных Мінска і клубы юных ратавальнікаў-пажарных. Усе ўдзельнікі, аб’яднаныя ў каманды, прадстаўлялі свае раёны сталіцы. Праграма агляду-конкурсу прадугледжвала дзесяць намінацый: малюнак, плакат, выраб, мадэль пажарнай і аварыйнай тэхнікі, статуэтка, казка, апавяданне, верш, сімвал пажарнай бяспекі, роставая лялька.

Першае месца заняла каманда Фрунзенскага раёна, другое — Партызанскага, а трэцяе — Савецкага.

Тацяна БЫЧАНОК,
спецыяліст групы прапаганды і навастання Савецкага РАНС г. Мінска

“К” пастаянна піша пра брэндаўтаральнасць беларускай вёскі, пра абавязковую творчую адметнасць кожнага нашага аграгарадка. Шэрая аднастайнасць — сінонім заняпаду. Гарантыя перспектывы — у яркім непадабенстве. Да абмеркавання праблемы падключыліся мастакі. Валерый Шкаруба, у прыватнасці, чарговы раз прапанаваў ствараць у рэгіёнах мастацкія галерэі. Прапанава слухная, бо ці не ў кожным райцэнтры ў нас або нарадзіўся, або жыве ды працуе жывапісец, графік, скульптар. І ў малых нашых гарадах — ужо ня мала галерэй, створаных па ініцыятыве саміх творцаў. Вёскі ж (за вельмі рэдкім выключэннем) пакуль чакаюць свайго часу. Пра адно з гэтых рэдкіх выключэнняў і хочацца пагаварыць.

Работы А.Кузьміча, што, побач з іншымі, спадзючы экспазіцыю ў Махро. Сярод іх — з серыі “Палескія мадонны” і аўтапартрэт мастака.

Яўген РАГІН

Сам-насам з Мадоннай

Як ствараюцца вясковыя галерэі: вопыт сяла Махро

Сын за бацьку...

Летась на 69-м годзе жыцця памёр жывапісец Аляксей Кузьміч. Той, што праславіўся стварэннем ці не тысяч палотнаў з выявамі беларускіх жанчын-маці-мадоннаў. Мастак вядомы і пазнавальны... Але не будзем заглябляцца ў аналіз творчасці Аляксея Васільевіча. Галоўным для мяне падаецца тое, што гэтымі днямі ў СДК сяла Махро Іванаўскага раёна ствараецца аўтарская галерэя Кузьміча. Так, менавіта ў тым сяле ён нарадзіўся, навед пакаінушы па сабе любоў і павагу землякоў.

Ініцыятарам стварэння галерэі, як аказалася, стаў сын жывапісца — Аляксей Кузьміч-малодшы. Вось што ён распавёў:

— Памяшканне галерэі разбіваецца на сем сектараў. У кожным будуць змешчаны разнажанравыя творы бацькі. Ён жа не толькі мадоннаў пісаў. Існуе каля паўсотні псіхалагічных партрэтаў. Мастаку пазіравалі Барыс Луцэнка, Марыя Захарэвіч, Стэфанія Станюта, Галіна Макарава, Уладзімір Ліпскі, Міхаіл Пташук, Уладзімір Гасцюхін, Мікалай Яроменка... Ёсць і нацюрморты, пейзажы. Будзе ўзноўлены і куток рабочай майстэрні мастака. Імяна галерэя павінна ўвайсці ў афіцыйны турыстычны маршрут Заходняга Палесся...

Улады Іванаўскага раёна, Брэсцкага аблвыканкама без ваганняў пайшлі мне насустрэчу. Вялікі дзякуй кожнаму з тых, хто памятае і ўшаноўвае бацьку, хто клопоціцца пра развіццё культуры Брэстчыны! Дапамогу я адчуваю ў вырашэнні літаральна ўсіх пытанняў, звязаных з рэканструкцыяй клубнай установы, дзе і размесціцца мастацкая галерэя. Фінансаванне праекта забяспечылі раён і вобласць. Так што наш праект — не толькі прыватная ініцыятыва... Рамонтныя работы знаходзяцца ў стадыі завяршэння. Наша сям’я вельмі ўдзячная за такі клопат... Заходняе Палесся становіцца сапраўдным культурным цэнтрам. Непадалёк ад Махро дзейнічае Галерэя Напалеона Орды, знаходзіцца і Дастоева, авеянае славай Фёдара Дастаеўскага... Галерэя Кузьміча, спадзючыся, стане годным дапаўненнем да ўсіх гэтых культурных цікавостак. Тым больш, што Махро знаходзіцца побач з аўтамабільнай трасай, якая звязвае Беларусь і Украіну. Наведвальнасць галерэі — гарантаваная...

Колькі тыднёў таму ў памяшканнях, прызначаных пад галерэю, іграў рамонт.

Кузьміч-малодшы падбірае для галерэі бацькавыя творы, кантактуе з дырэктарам СДК у Махро — Ігарам Кунахаўцом. Пагутарыў з ім і я. Шчыра кажучы, былі сумневы: а раптам сельскаму кіраўніку будучая галерэя — у цяжар?..

120 “квадратаў” = 200 мільёнаў

Жыхароў у Махро, як і ў любым сяле Іванаўшчыны, не так і мала: пад дзве тысячы чалавек. Таму і СДК у свой час будаваўся маштабна; адна толькі глядзельная зала — на 300 месцаў. Месца для ўладкавання галерэі хапае. А зойме яна аж 120 квадратных метраў. І ніякі гэта, па словах кіраўніка СДК, не цяжар:

— Даўно гэтага чакалі і я, і сяльчане. Па сутнасці, галерэя ў клубе заўжды была, але выстаўлялася тут пяць мясцовых мастакоў-самавукаў. Дэманстраваліся, натуральна, і творы Аляксея Васільевіча... Сялу ў свой час пашанцавала: маляванне дзецям-школьнікам тут выкладаў прафесійны жывапісец Анатоль Рубановіч. Рабіў гэта цудоўна, таму і пакінуў сябе шмат таленавітых вучняў, у тым ліку Кузьміча...

Я падумаў: быў бы ў кожным беларускім сяле такі выкладчык — глядзіш, і ў вясковых галерэях не было б нястачы. І гаворка тут не пра галерэю дзеля галерэі, а пра выхаванне мастацкага густу ў дзяцей не па каляровых выразках з часопіса “Огонёк”, як стала ў мяне, а па

арыгінальных палотнах мастакоў, якіх ведаеш, лічы, з нараджэння. Пабыць сам-насам з Мадоннай; параўнаць на-маляваны пейзаж з рэальным, тым, што бачны з акон тваёй хаты; адчуць сябе паўнаўдасна часткай паўнаўдаснага цэлага — менавіта з усяго гэтага, непадманнага, і прарастае асоба з самымі рознымі творчымі схільнасцямі.

У гэтым перакананы і Ігар Кунахавец. Таму і лічыць творчую эвалюцыю СДК сістэмнай ды планавай. Галерэя пашыраецца, асноўнай “дзеючай асобай” тут становіцца творчасць Аляксея Кузьміча. Для гэтага ўлады Іванаўскага раёна і Брэсцкай вобласці выдаткавалі 200 мільёнаў рублёў.

У перспектыве галерэя ў пэўнай частцы набудзе рысы і мемарыяльнай майстэрні аўтара мадоннаў. Пакуль грошай для гэтага, прызначаецца кіраўнік СДК, не стае. Але глядзіць у будучыню з аптымізмам. Галоўная частка прыватна-дзяржаўнага культурнага праекта ўжо амаль рэалізавана. Мастацкая галерэя імя Аляксея Кузьміча, па меркаванні аўтараў праекта, будзе адкрыта для наведвальнікаў 1 чэрвеня бягучага года. Супадзенне дня нараджэння мастака і Міжнароднага дня абароны дзяцей у Махро лічаць невыпадковым: галерэя для дзяцей і прызначана. Няхай вучацца спасцігаць таямніцы нацыянальнага мастацтва, народжанага не дзесьці ў мегаполісе, а вось тут, ля родных вясніц...

Стратэгія начальніка аддзела

Культура Бярозаўскага раёна — запамінальная. У першую чаргу — яркімі мерапрыемствамі. Узяць да прыкладу, абласное свята гумару ў Спораве. Ці любы бібліятэчны праект мясцовага аддзела маркетынгу...

План павінен быць рэальным

Таццяна КАВАЛЁК,
Бярозаўскі
райвыканкам:

— Любы рабочы план павінен быць рэальным. Любую задачу, вынесеную на парадок дня, мы абавязаны вырашыць з мінімальным прыцягненнем пазараённых грашовых сродкаў. У адвартным выпадку, гэта не план будзе, а пустая балбатня.

Днямі ў нас прайшлі раённы музычны конкурс, выбарчая кампанія: на ўсіх 43-х участках адбыліся канцэрты. Дарэчы, 22 выбарчыя ўчасткі былі размешчаны ва ўстановах культуры нашага раёна. Гэта — творчая і ідэалагічная работа.

Паралельна вырашаюцца і надзённыя гаспадарчыя пытанні. Думаю, у маі будзе завершаны капітальны рамонт кінатэатра, які доўжыцца тры гады. Тым не менш, і пад час работ установа прыносіць даход. У першую чаргу зрабілі тут залу павышанага камфорту на 12 месцаў, якая аказалася запатрабаванай, і за год (працуючы толькі па суботах ды нядзелях) прынесла нам 40 мільёнаў рублёў... У асноўнай зале на 200 месцаў мяркуем устанавіць 3D-абсталяванне. Тут таксама будзе камфортна. На рэканструкцыі і рамонце асвоім сёлета паўтара мільярда рублёў. Думаю, новы дызайн ды начынне прыйдуцца жыхарам раёна даспадобы...

Дом культуры будзем з нуля. Летась асвоілі 10 мільярдаў рублёў, сёлета выдаткавана 20. Мяркуем здаць аб’ект у наступным годзе.

Усе ўстановы культуры знаходзяцца ў вельмі прыстойным стане. Наша гаспадарчая група, варта аддаць ёй належнае, робіць у гэтым плане вельмі шмат. Рабочыя нават падвясную столь навучыліся ладзіць. Сёлета гаспадарчая група рамантавала Зарэчанскі сельскі клуб. Працэнтаўка запрошаных будаўнікоў складае 150 мільёнаў рублёў, а гаспадарчай групы — толькі 12 мільёнаў. Эканомія дзяржаўных сродкаў — відавочная...

Калі чалавек актыўнічае, генерыруе ідэі — бяру на працу без спецыяльнай адукацыі, але пры ўмове, што недзе праз год адаптацыі гэты чалавек пачне вучыцца. Такі эксперымент, як паказвае практыка, прыносіць плён.

84 працэнты спецыялістаў бібліятэчнай сістэмы, 74 — клубнай маюць спецыяльную адукацыю. Але вакантныя месцы ёсць. Вельмі шмат людзей накіроўваем на вучобу: паступаюць на завочныя аддзяленні або ў вучылішчы, альбо адразу ва Універсітэт культуры і мастацтваў.

Калі чалавек актыўнічае, генерыруе ідэі — бяру на працу без спецыяльнай адукацыі, але пры ўмове, што недзе праз год адаптацыі гэты чалавек пачне вучыцца. Такі эксперымент, як паказвае практыка, прыносіць плён.

Які год у нас ладзіцца раённы конкурс “Клуб запальвае агні”. Кожная ўстанова рыхтуе адмысловую канцэртную праграму на актуальную тэматыку. Ствараецца адпаведнае Палажэнне, кожны пункт якога канкурсанты павінны выканаць. І, паверце, вельмі строга адбіраем лепшыя. Гэта стымулюе, натхняе нашых клубнікаў, таму і з’яўляюцца ўсё новыя праекты.

Адзін з іх — міжраённае свята творчасці на базе Дзіцяча-юнацкага спартыўна-эстэтычнага цэнтру. Да мерапрыемства падключаюцца ці не ўсе структуры райвыканкама. Дарэчы, для падтрымкі і развіцця дзіцячых талентаў райвыканкам у адпаведнасці з прынятым рашэннем прэміруе адораных хлопчыкаў ды дзяўчынак. І яны з поспехам удзельнічаюць у рэспубліканскіх ды міжнародных творчых конкурсах. Больш за 16 працэнтаў вучняў агульнаадукацыйных школ займаюцца ў ДШМ. Гэта адзін з лепшых паказчыкаў на Брэстчыне...

І кожную ініцыятыву мы матэрыяльна стымулюем. Калі ёсць канкрэтны яркі вынік, то асобны работнік культуры можа атрымаць у асобны месяц да двух мільёнаў прэміяльных. Ды плюс столькі ж — асноўны заробак. Пагадзіцеся, за такія грошы можна і якасць працы патрабаваць...

Фестываль на самаакупнасці, ды яшчэ з замежнымі гасцямі-турыстамі? Менавіта такім з'яўляецца штогодні Мінскі веснавы танга-фестываль. Сёлета ён сабраў каля 300 удзельнікаў, у тым ліку больш за 60 прадстаўнікоў такіх краін, як Аргенціна, Вялікабрытанія, Германія, Данія, ЗША, Італія, Латвія, Літва, Нарвегія, Нідэрланды, Польшча, Расія, Турцыя, Украіна, Фінляндыя, Францыя, Швейцарыя, Швецыя.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Арганізатарамі свята аказаліся чацвёра маладых людзей. Прадстаўнікі розных прафесій, усе яны літаральна закаханы ў танга: графічны дызайнер Марыя Галачкіна, праграміст Мікіта Ціхаміраў, супрацоўнік канцэртнага агенцтва Дар'я Сухарукава і акаўнт-менеджар піяр-кампаніі па праектах у сферы культуры Ларыса Гераўкер.

А яшчэ я магу...

Пра тое, што зменшыць сабе кошт можна, правёўшы частку работ "на грамадскіх пачатках", ведаюць усе. Бурнае развіццё фестывальнага руху спарадзіла армію валанцёраў, функцыя якіх, часцей за ўсё, — прынесці-аднесці, сустраць-праводзіць, дапамагчы і г.д. У большасці выпадкаў узнагародай за такую працу становіцца магчымасць "прапаўзіці" на мерапрыемства без білета, прад'явіўшы бэйджык. На танга-фестывалі — усё крыху інакш. Аб'ём арганізацыйных работ падзелены, як ролі ў спектаклі. Кожны займаецца тым, што ў яго атрымліваецца лепш. І ведае, што акрамя яго ніхто іншы гэтага не зробіць — па меншай меры, на тым жа прафесійным узроўні: распрацоўка і вядзенне сайта, дызайн, пошук і арэнда прыстасаваных залаў, бясплатныя візы для гасцей (вядома, пры адпаведных пісьмовых зваротах у Міністэрства культуры і Міністэрства замежных спраў, якія пайшлі насустрач).

Купляйце!, або Інфармапартрымка

Танга-фестываль — гэта не цыкл канцэртаў, а штосьці нахшталт некалькіх вялікіх "дыскатэк", дзе пануе "танга, толькі танга", а часам можна пачуць і чакарэру — аргенцінскі народны танец XIX стагоддзя, які выконваюць у пары, пры гэтым партнёры не датыкаюцца адно да аднаго. Чакарэру часам ставяць на фестывалях і гарадскіх мілонгах, каб разнастаіць вечар танга.

Прыемныя "дробязі" і праблемы

На свяце важна ўсё, а найперш — атмосфера. Праграма Танга-фестывалю ў вялікай ступені залежыць ад ды-дзэяў — тых, хто будзе не проста "ставіць музыку", а ствараць драматургію, чуйна рэагуючы на запатрабаванні аўдыторыі і шмат у чым "прадказваючы" яе пажаданні. Заўсёднікі мілонгаў ведаюць многіх ды-дзэяў, як мы — папулярных выканаўцаў. І часта едуць мэтанакіравана — на сваіх улюбёнцаў. Але паўтараць штогод адны і тыя ж раскручаныя імёны — вялікая памылка. Таму арганізатары шукаюць, знаходзяць, нават адкрываюць ды "выхоўваюць" новыя знакамітасці.

Яшчэ адной "фішкай" становяцца жывыя музыканты, знайсці якіх — яшчэ цяжэй. Але сёлета, нягледзячы на не самыя спрыяльныя ўмовы, ужо ў трэці раз на Мінскі фестываль прыехала трыя з Кіева — "Trinidad Arfo" ў нечаканым складзе: банданеон, віяланчэль, фартэпіяна. Падобных "танга-аркестраў", як іх называюць у Беларусі, на жаль, няма. Справа ў тым, што ў склад сапраўднага танга-аркестра абавязкова павінен уваходзіць банданеон. Без гэтага інструмента пад музыку танга даволі складана танчыць. Але арганізатары спадзяюцца, што да наступнага года яны змогуць склаці такі калектыў, бо ў рэспубліцы з'явілася галоўнае: вядомы беларускі баяніст набывае ў замежжы банданеон (на сёння — адзіны ў краіне) і асвоіў ігру на ім.

Спрацоўваюць і такія маленькія дэталі па стварэнні атмасферы фестывалю, як раздрукоўкі для гасцей: як куды праехаць, дзе смачней і танней пад'есці, дзе і што можна паглядзець, што асабліва актуальна для замежнікаў ды гамяльчан (у іншых беларускіх рэгіёнах аргенцінскае танга пакуль, на жаль, не развіваецца). Дадатковы настрой ствараюць і жывыя кветкі, змешчаныя на кожным століку: некалькі жоўтых гербер ззяюць, быццам сонейкі (дарэчы, кветкі былі беларускія, а не прывезеныя, што значна эканоміла грошы)...

Надалей арганізатары збіраюцца шукаць спонсараў. "Зандзіраванне глебы" пачалося. Але справа не толькі ў тым, што маўляў, "грошай мала", а ў тым, што прыдатных для танцаў залаў становіцца менш. Сёлета іх знайшлі тры. Але павелічэнне колькасці ўдзельнікаў будзе патрабаваць і памяшканняў — светлых, прасторных, з паркетнай падлогай. А між тым, пры кожным чарговым рамонце ў культурных установах фае ды іншыя пляцоўкі выкладаюць пліткай... Адно не выклікае сумневаў: працягваць і развіваць такія фестывалі трэба. Бо яны таксама працуюць на імідж краіны.

Ах, танга... з эканомікай

Пра фестываль, яго рэкламу і... банданеон

Фестываль танга — гэта не тая "масавая" імпрэза, што збярае стадыён. І не трэба! Арганізатары шукаюць менавіта сваю аўдыторыю, а яна не такая, насамрэч, і малая. Да таго ж, рознаўзростава. А яшчэ — інтэрнацыянальная!

На гэта скіравана і тое, што прынята называць "рэкламай": перш чым прыдбаць білет на нейкае мерапрыемства, трэба хаця б ведаць, што такое мерапрыемства адбудзецца. Танга-фестываль мае свой сайт ды групу ў сацыяльнай сетцы. Апошняе зручна яшчэ і тым, што карыстальнікі адразу пазначаюць, хто з іх на фестываль прыедзе-прыйдзе. Адно працягваюць іншых — так гэта і працуе. Можна набыць білеты адразу на ўсе платныя мерапрыемствы (так званы фулпас), можна — на асобныя мілонгі (танцавальныя вечары). Майстар-класы ад замежных выкладчыкаў праводзяцца ў рамках фестывалю, але аплатаюцца асобна. Такія ўрокі даступныя для ўсіх ахвотных, хто ужо мае досвед, і з'яўляюцца вельмі карыснай часткай фестывалю.

Для прыцягнення большай колькасці гасцей выкарыстоўваюць і "сарафаннае радыё" — распаўсюджванне інфармацыі "з вуснаў у вусны". А таксама — "з рук у рукі": праз флаеры. І самі арганізатары, і непасрэдныя ўдзельнікі кожнага

з мінскіх танга-фестывалю часта бываюць на падобных святах у замежжы, знаёмыя з тамтэйшымі прыхільнікамі аргенцінскага танга. І, вядома, распавядаюць пра нашы танцавальныя "сакавіцы", запрашаюць прыехаць. Так што пошук аўдыторыі вядзецца мэтанакіравана, менавіта ў тым асяродку, дзе патэнцыйна ёсць зацікаўленыя. Звяртаю на гэта асаблівую ўвагу, бо рэклама на многія канцэрты, спектаклі запускаецца "ў паветра": афішы расклеваюцца, ролікі круцяцца, а ў выніку — інфармацыя даходзіць да ўсіх, акрамя тых, каму яна патрэбна.

Праезд-пражыванне-харчаванне на танга-фестывалях (і гэта не толькі наша, але і замежная практыка) — за кошт удзельнікаў. Выключэнне складаюць хіба педагогі майстар-класаў і ды-дзэі, але апошніх таксама імкнуча рассяляць "па хатах": такі прычып культурнага абмену даўно ўжываецца ў замежжы. Але падобныя ўмовы дыктуюць яшчэ большую ўвагу да праграмы, дзеля якой замежнікі былі б гатовы ўзяць адпачынак за свой кошт (на адзін дзень — пятніцу, каб у панядзелак зранку ўжо быць на працы), прыехаць ды застацца задаволенымі.

Рэйтынг ідэй з Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў і Германіі

Метро як музей

Станцыі метрапалітэна ў любым горадзе, дзе яны існуюць, выклікаюць павышаную ўвагу з боку турыстаў. Ды і што тысячы гасцей, скажам, нашага Мінска бачаць адразу пасля Цэнтральнага чыгуначнага вакзала? Так, станцыі сталічнага метро. І пакуль у нас толькі задумваюцца над тым, як іх дадаткова аздабіць у сучасным духу, у іншых краінах на гэтым робяць рэкламу, скіраваную найперш на імідж краіны.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Так, на станцыях метрапалітэна сталіцы Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў прадставяць мастацтва розных народаў і культур. Гэтая акцыя прымеркавана да буйнога фестывалю сучаснага мастацтва "Art Dubai 2015". Да прадстаўнічага форуму станцыі будуць напаяняцца музейнымі экспанатамі. Спачатку рэпрэзентуюць музеі ісламскага мастацтва, арабскай каліграфіі, вынаходніцтваў, сучаснага і візуальнага мастацтва. Дубайскае метро цікавае тым, што гэта самая вялікая транспартная сістэма ў свеце, якая працуе без

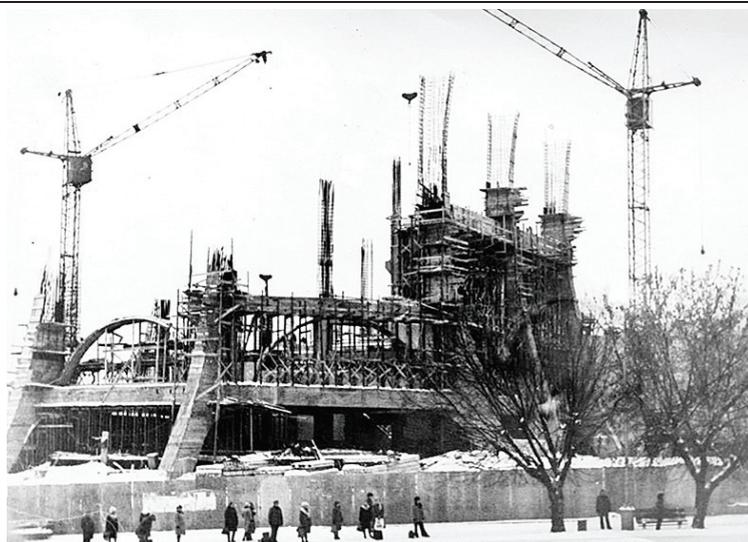
Станцыя метро ў Дубаі маюць музейныя акцынты.

машыністаў. Першую лінію запусцілі ў 2009 годзе, і цяпер на дзвюх лініях працуе 48 станцый. Неўзабаве многія з іх стануць самымі сапраўднымі музейнымі аб'ектамі.

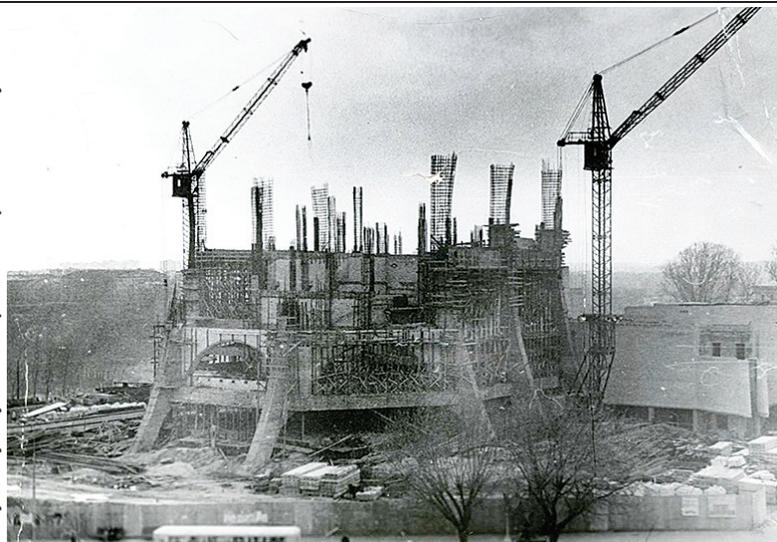
А вось у колішняй сталіцы Федэратыўнай Рэспублікі Германіі — Боне ўжо некалькі гадоў у Музей нямецкай гісторыі, адзін з самых багатых на інавацыйныя тэхналогіі ў Еўропе, можна трапіць не праз парадныя дзверы (як гэта звычайна робіцца), а праз метро. Варта толькі сесці на так званы U-bahn (нямецкі метрапалітэн) і даехаць да прыпынку "Heussallee".

3 першых дзён у верасні 1947-га Гродзенскі абласны драматычны тэатр працаваў у адным з найстарэйшых тэатральных будынкаў Беларусі (архітэктары — Ёган Мёзер і Джузэпэ дэ Сака) без малага сорак гадоў. Стары тэатр, дзе было немагчыма не адчуць спрыяльную творчасці атмосферу, напрацаваную стагоддзямі, вельмі любілі і тыя, хто ў ім працаваў, і гледачы. Але з часам паўстала патрэба ўзвесці для абласнога тэатра новы дом. І вось, 31 сакавіка гродзенцы адсвяткуюць трыццатую гадавіну першага паказу на сваёй сучаснай сцэне. У той прэм'еры — "Вечна жывыя" В.Розава — была занята ўся трупа...

Так узводзіўся будынак тэатра. / Фота з архіва калектыву

Тэатр на Гарадніцы

Экстэр'ер тэатра даўно ўжо з'яўляецца візіткай Гродна.

Але колькі слоў пра стары будынак. Размешчаны ў гістарычным цэнтры Гродна — у так званай Гарадніцы, — ён быў узведзены ў 70-х гадах XVIII стагоддзя падскарбіем надворным літоўскім, гродзенскім старастам Антоніем Тызенгаўзам для оперна-балетнай трупы. Цеплыня, утульнасць глядзельнай залы з балконамі, інкрустацыі, пазалота, аксаміт — усё надае асаблівы каларыт, прасякнуты гісторыяй. Да ўсяго, на гэтай сцэне ў розныя часы выступалі італьянскія балетмайстры і спевакі, прыгонныя мясцовыя танцоры, прэзентаваўся оперны і балетны рэпертуар нямецкіх, французскіх, італьянскіх аўтараў, гастралювалі выдатныя польскія калектывы, стала дзейнічаў тэатр Саламеі Дэшнер. Пэўны час сцэна была сваёй для Дзяржаўных польскага тэатра БССР і польскага тэатра лялек, Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра. З цягам часу ў тэхнічным плане стары будынак перастаў адпавядаць сучасным патрэбам, а ў горадзе наспела неабходнасць правядзення маштабных мерапрыемстваў і прыняцці гастролей. На той час ніводзін гмах у Гродне не быў прыстасаваны да падобных імпрэз...

Абраная пад узвядзенне новага тэатра пляцоўка месцілася ў цэнтры горада і мела сваю гісторыю. У XVII ст. тут знаходзіўся касцёл Нараджэння Найсвяцейшай Маці Божай кляштара бернардынаў, якія вялі школу для дзяўчынак, апекаваліся сіротамі і ўбогімі, мелі свой пансіён. Пасля касцёлу ў 1853-м сюды перавялі праваслаўны Барысаглебскі мужчынскі кляштар. У 1930-я тут размяшчалася праваслаўная гімназія, жаночая кравецкая школа. Пад час Другой сусветнай вайны касцёл і кляштар былі моцна пашкоджаны,

а месца цягам доўгага часу заставалася без гаспадара...

Урэшце, гродзенцы, якія беражліва ставяцца да захавання спадчыны, спачатку без аптымізму віталі футурыстычны навабуд архітэктара Г.Мачульскага. Тэатр, па сутнасці, паўставаў у гістарычным цэнтры, дзе планіровачная структура складалася не адно стагоддзе, і моцна кантраставаў з гістарычным наваколлем. Мяркуюце самі: будынак атачаюць Свята-Барысаглебская (Каложская) царква XII ст., Ніжні (Стары) XII — XIX ст. і Верхні (Но-

Як узводзіўся будынак Гродзенскага абласнога

вы) замкі XVII ст., Базыльянскі манастыр XVII — XVIII ст., касцёл Адшукання Святога Крыжа кляштара бернардынаў XVI — XVII ст.

А вось убранные інтэр'еры, калешне ж, радавала вока: дэкаратыўныя літары, каскады лесвіц, светлыя фэа, упрыгожаныя аб'ёмнымі скульптурнымі кампазіцыямі з гісторыі тэатра, якія спалучалі элементы жывапісу, скульптуры і нават архітэктуры, а разам з сістэмай кансолей, святлом стваралі свае візуальныя ды пластычныя прасторы такім чынам, нібы гэта "маленькія тэатры

ў тэатры" (мастакі — І.Пчэльнікаў ды І.Лаўрова). Бюсты Пушкіна, Шэкспіра і Мальера, выявы Скарыны, Гусоўскага, Коласа, актыўна ўваходзячы ў сцэны, аддзяляючы фэа ад Вялікай (665 месцаў), а фрэскі ад Малой (216 месцаў) залы.

Сёння старэйшае пакаленне актёраў згадвае, як хадзілі на суботнікі прыбіраць будаўнічае смецце, рэпетыцыі, тагачаснае адчуванне ўздыму, што не псавалі нават недахопы праекта: холад, слабая акустыка, непрыстасаванасць да патрэб тэатра памяшканняў і механікі. Так, пасля пэўных хібы выпраўляліся, а некаторыя пакоі перапрыстасоўваліся...

Неўзабаве пляцоўка на ўзвышшы з цудоўным відам на Нёман вакол тэатра стала ўлюбёным месцам адпачынку гараджан. Басейн з фантазам, рашэнне цэнтральнага ўвахода з пластычна выгнутымі сценамі і фігурнай скульптурнай кампазіцыяй з выявамі Паэта, Крылатага Пегаса, Музы скульптара Л.Зільбера надаюць гэтаму месцу адметны каларыт. А пра тое, што будынак Гродзенскага абласнога стаў брэнд-ам горада над Нёманам, сведчыць прысутнасць яго выяў ва ўсёй магчымай сувенірнай прадукцыі. Дарэчы, сёлета эскіз тэатра, выкананы ў беларускіх матывах, стаў лагатыпам акцыі "Гродна — Культурная сталіца Беларусі".

Лана ПЯТРОЎСКАЯ,
вядучы рэдактар літаратурны
Гродзенскага абласнога
драматычнага тэатра

Погляд

Супергерой з... "сімкай"

Былы выкладчык юрфака Гродзенскага ўніверсітэта, а зараз кансультант па юрыдычных пытаннях Ігар КУЗМІНІЧ распаўёў пра казкі, якія ён піша для сваіх дзетак. Па яго меркаванні, такі твор можа напісаць кожны.

— Як узнікла ідэя пісаць казкі?

— Я займаюся імі ўжо досыць даўно. Калі маім сынам было прыблізна па тры гады (аднаму зараз ужо дзесяць, а другому праз месяц будзе дзевяць), я пачаў пісаць казкі. Прычым гэта адбылося вельмі спантанна. Калі ўкладваў дзяцей спаць, то яны прасілі мяне расказаць пра што-небудзь: пра пагоркі, пра зоркі, пра тое, што такое квадрат... Яны задавалі мне нейкія пытанні, і я падумаў: а чаму б і не? У нейкай проставай форме ім трэба даносіць звесткі — яны будуць лягчэй усё запамінаць. Вось так паступова выпрацавалася такая

Сучасныя казкі — пра камп'ютаршчыка, а не пра дамавіка

традыцыя: калі кладзёмся спаць, яны задаюць мне нейкі сюжэт...

— Колькі напісана казак?

— Дакладную колькасць я не ведаю, але думаю, што больш за пяцьдзесят. Некаторыя з казак аб'ядноўваюцца ў тэматычныя блокі. Ёсць таксама такія, што стаяць асабліва: яны пра дабро, пра любоў да маці, пра любоў да радзімы. А ў блоках — па дзясятку казак і больш. Напрыклад, аповедаў пра Белага рыцара на белым кані ўжо з тузін. У маіх казках ён з'яўляецца такім супергероем, які ратуе свет. Маю і каля дваццаці розных па змесце казак пра Гродна — пачынаючы ад таго, адкуль узятая ягонага сімволіка і як узнік сам горад...

— А ці звязаны вашы казкі з сучасным светам?

— На маю думку, усе сучасныя казкі — пра сучасны

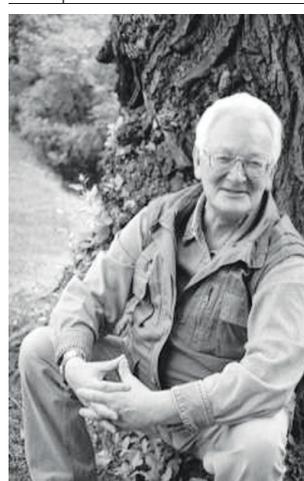
свет. Няма казак пра тое, што калісьці было. Усе яны ствараюцца для таго, каб дзецці спазнавалі наваколны свет. Я рыхтую тэматычныя казкі пра Гродна да выхаду адной кніжкы. Таксама ёсць пачатак тэматычных казак пра гісторыю Беларусі аж да сённяшняга часу. Прычым героі, якія ўдзельнічаюць у аповедах, — цалкам рэальныя постаці, аднак усё апісана ў казачнай форме.

— Вы расказваеце дзецям казкі пра камп'ютар, пра тэлевізар?

— Зразумела, зараз больш казкі расказваюць не пра дамавіка, а пра камп'ютаршчыка. Гэта тая асоба, якая бліжэй сучаснаму дзіцяці, і, канешне ж, усе сучасныя арыбуты прысутныя: сатавыя тэлефоны, "сімкі" ды многая іншае...

Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна

Страта

З Германіі прыйшла сумная вестка. На 78-м годзе жыцця памёр вядомы пісьменнік, публіцыст, журналіст і цудоўны чалавек Навум Цыпіс. Сталы сябра рэдакцыі, ён у другой палове 1990-х працаваў у "Культуры" спецыяльным карэспандэнтам, глыбокія і эмацыйна-чытальныя матэрыялы якога ўпрыгожвалі палосы.

Калі амаль дваццаць гадоў таму Навум Цыпіс з'ехаў у Брэмен для аперацыі на сэрцы, дык і адтуль ён дасылаў артыкулы ды ээ, якія вы-

Бывай, браце Навум!

лучаліся прафесіяналізмам ды вастрынёй...

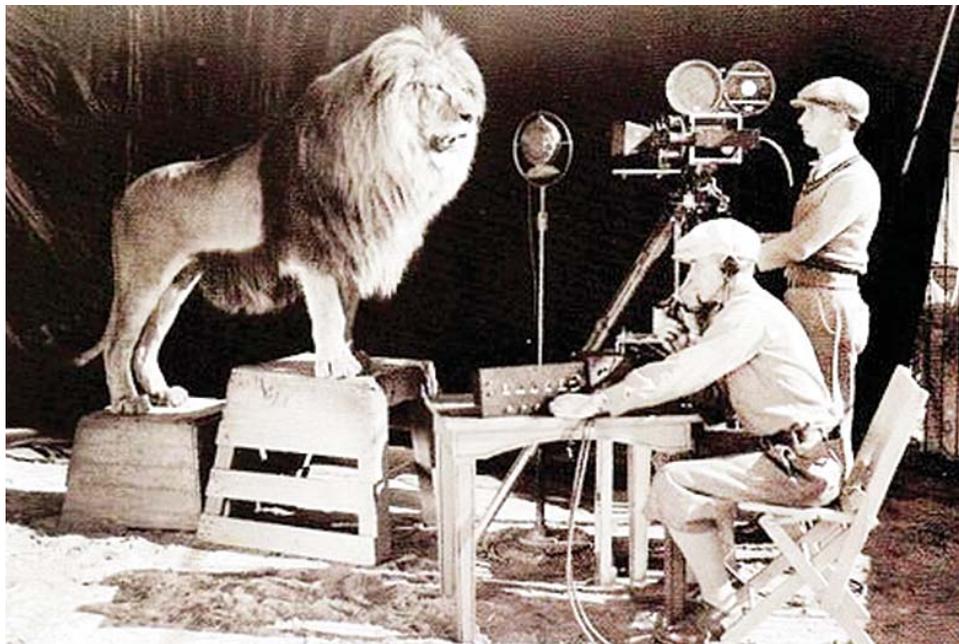
Ён нарадзіўся ва Украіне, пад Вінніцай, вучыўся ў Курскім педагагічным інстытуце, нейкі час настаўнічаў у прафтэхвучылішчы, а з 1965-га, з лёгкай рукі Янкі Брыля, — стаў актыўна друкавацца ў беларускіх сродках масавай інфармацыі. Тут жа, на другой радзіме, у Беларусі, Навум Фраімавіч стаў і цікавым пісьменнікам са сваёй арыгінальнай мовай, тэмамі і сюжэтамі, прысвечанымі шматаблічнай сучаснасці і добрым людзям, якія акружалі аўтара на працягу ўсяго жыццёвага шляху. Яго аповесці, зборнікі апавяданняў і мініяцюры — "Неба Марка Галая", "Дзевяць ёсць горад", "Балканская рама", "Спроба літаратурнай біяграфіі", "Вінніцкія навелы", "Прыгавор", "Старыя дарогі", "Той, хто ратуе, — уратуецца", "Іду і вяртаюся", "Білет да Вінніцы" — чытаюцца, бо ўяўная прастата мовы напоўнена глыбіннымі метафарамі ды цёплымі адносінамі да персанажаў.

Навум Цыпіс быў чалавекам шырокай і адкрытай душы ды гарахага сэрца. У яго, вялікага аптыміста, было шмат сяброў розных прафесій, узростаў і сацыяльнай прыналежнасці, асабліва сярод літаратараў, журналістаў, мастакоў, музыкантаў. І калі ён амаль штогод прыязджаў на некалькі дзён з Брэмена ў Мінск, дык найперш за ўсё завітваў у нашу рэдакцыю, дзе яго сустракалі як самага дарагога сябра і калегу. І тады ўсе мы ўгадвалі былое ды будавалі творчыя планы... Прыкладна год таму Навум Цыпіс апошняй разам наведаў наш творчы "прыстанак". Ён расказваў, што ў Вінніцы рыхтуецца да друку яго новая кніга. Усё здавалася тады светлым і цудоўным... І сэрца сябра тады не турбавала...

І вось — фінал. Але Навум застаецца ў нашай памяці, застаецца і яго кнігі, артыкулы, якія не будуць старэць... Ён вельмі любіў Беларусь... Бывай, дарагі Навум!..

"Культура" ўцы

"Вялікі і жахлівы" першы прадзюсар "залатога веку" Галівуда

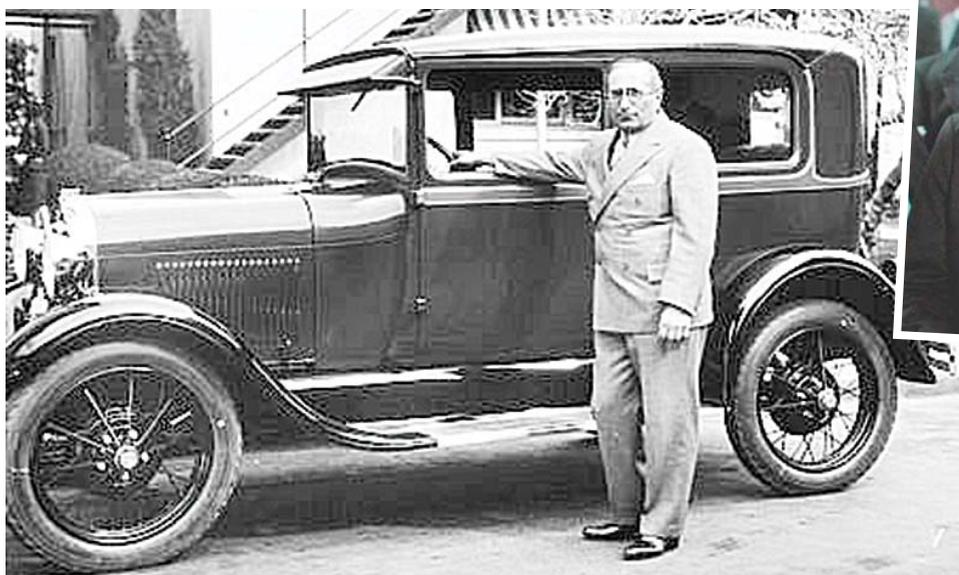
Так здымалі знакамітую заставку "MGM"

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 8, 10, 12.)

...А цяпер я раскажу пра тое, дзе і як "ствараўся" сам Лазар Маер. Самая галоўная рызычка ў ягонай біяграфіі, цікавая асабіста для мяне, заключаецца ў тым, што яго малая радзіма — губерньскі горад Мінск. Нарадзіўся ён... Але тут існуюць розныя версіі адносна дакладнага дня і нават года ягонага з'яўлення на свет: ці то 1884-ты, ці то 1885-ты... Хтосьці кажа, што ён нарадзіўся 12 ліпеня, а ўжо ў Штатах гэты дзень змяніў у пашпарце на 4 ліпеня, спецыяльна прымеркаваўшы яго да дня Незалежнасці ЗША, тым самым жадаючы паказаць, што ён не нейкі там "эмігранцішка", а "сапраўдны амерыканец". Можна, і так. Але я прытрымліваюся меркавання яго дачкі Айрын Маер Сэлзнік: 4 ліпеня 1884 года, горад Мінск.

Барыс КРЭПАК

L.V. Народжаны ў Мінску

людзі карысталіся роўнымі, аднолькавымі правамі і магчымасцямі, уяўлялася казачнай краінай. Скажам, у перыяд вялікай эміграцыі (1881 — 1913 гг.) тут знайшоў прыстанак 1 мільён 370 тысяч яўрэяў, трэць якіх — з Беларусі (больш за 90 тысяч — з Мінскай губерні). Хтосьці адшукаў сваё "шчасце", хтосьці проста "растварыўся" і знік на чужыне. Сярод тых, хто ўсё ж такі "прабіўся ў людзі", калі казаць пра кіно, — такія выдатныя нашчадкі эмігрантаў з Беларусі, як чацвёрта братоў Уорнераў — Гары, Сэм, Альберт і Джэк, — якія пасля доўгіх "трудоў і дней" заснавалі ў Галівудзе кінастудыю "Warner Bros. Pictures". З Гомеля ў ЗША з'ехалі бацькі будучай зоркі Галівуда — Кірка Дугласа, знакамітага героя фільмаў "Спартак", "Прага жыцця" (Van Gog) і "Прыгоды Адысея". У Мінску нарадзіліся дзядуля і бабуля другой зоркі Галівуда — кінаакцёра Харысана Форда ("Зорныя войны", "Індыяна Джонс").

Што паслужыла канкрэтнай прычынай ад'езду сям'і Маераў за акіян — таксама не ведаю. Хаця што тут шукаць нейкія прычыны? Менавіта ў апошняй чвэрці пазамінула стагоддзя пачаўся масавы сыход яўрэяў з Расійскай імперыі. Прычыны? Пагромы, узаконеная бяспраўнасць, рыса аседласці, галечка і адсутнасць перспектывы. Для адрынутых і прагных да свабоды зямля ЗША, дзе

Імёны выдатных дзеячаў культуры ды іншых сфер, якія пакінулі Беларусь, можна доўга прыгадваць, але гэта іншая гісторыя...

Так, працягваю свой расповед пра Маера. Калі Лазару споўнілася тры гады, сям'я "знялася з якара" і пасля шматлікіх прыгод апынулася ў ЗША. Доўга там Маеры не затрымаліся (штосьці там не задаволіла з пошукаў працы) і з'ехалі ў канадскі горад Сент-Джон. Там Лазар пайшоў у школу, дзе маленькага хлопца — сына эмігрантаў, якія немаведна адкуль раптам з'явіліся, аднакласнікі сустралялі, мякка кажучы, не вельмі ласкава: маленькаму, але моцнаму Лазару даводзілася абараняць свой гонар кулакамі. І ён хутка прымусіў усіх равеснікаў сябе паважаць. Думаю, што гэта якраз і загартавала яго характар. Ён насуперак усяму вырашыў дабіцца таго, што не ўдалося ў жыцці ягоным бацькам — славы і вялікіх грошай. Пакуль жа

дапамагаў тату ў яго маленькай фірме "Маер і сыны" збіраць металалом ды ўтылізаваць бытавыя адходы, а таксама — маці, якая з ранку да вечара працавала на птушкаферме.

Ішоў 1904 год... Лазар на амерыканскі манер ужо стаў Луісам і, жадаючы быць самастойным "вяршыцелем уласнага лёсу", паехаў у Бостан працягваць справу бацькі: займацца металургічным бізнесам. Была ў яго і іншая прычына пераезду ў Штаты: каханне да Маргарэт Шэнберг, дачкі бостанскага гандляра мясам, з якой ён пазнаёміўся яшчэ ў Сент-Джоне... па фатаграфіі. У знаёмых пабачыў ейны здымак — і захаваўся так, што вырашыў яе адшукаць. А жыла яна ў Бостане. Адшукаў. Хутка яны пабраліся шлюбам. Спачатку, каб утрымліваць сям'ю, Маер узаконіў маленькае ўласнае прадпрыемства па зборы металалому і ўборцы смецця. З'явіўся першы невялікі даход.

Існуе версія, што аднойчы Лазар знайшоў вялікую суму грошай у кішэні штаноў, здадзеных ва ўтыль жонкай мясцовага банкіра, і вярнуў знаходку гаспадыні. Узрушаная сумленнасцю хлопца, тая папрасіла мужа аддзячыць яму, і банкір уладкаваў Лазара на працу ў мясцовы кіна-тэатр. Кіно, паводле легенды, так уразіла Маера, што ён змог выкупіць памяшканне суседняга занядбанага тэатра-кабарэ, каб адкрыць у ім уласны маленькі кіна-тэатр. Перш-наперш прывёў у парадак інтэр'ер, прыбраў смецце (тут ён быў дока!) і набыў некалькі папулярных нямых фільмаў для пракату, а праз некалькі гадоў нават атрымаў дазвол на пракат самай знакамітай на той час стужкі Д.У. Грыфіта "Нараджэнне нацыі", якая прынесла яму ўжо вялікія грошы...

Словам, даходы Маера раслі як на дражджах з кожным днём, і малады бізнесмен вырашыў скупіць кіна-тэатры па ўсім усходнім прыбярэжжы ЗША. Праз нейкі час, разам з Л.Сэлзнікам, ён стаў уладальнікам самай буйной у Новай Англіі сеткі кіна-тэатраў. Калі ў 1917-м на яго далёкай радзіме адбылася рэвалюцыя, Луіс стварыў сваю першую кінакампанію "Alko", якую хутка перайме наваў у "Metro", і пераехаў з сям'ёй у Лос-Анджэлес. Так пачалася новая старонка ягонай біяграфіі. А ў 1924-м кам-

Луіс Маер ля свайго аўта.

У вобразе Маера ў стужцы "Авіатар" — акцёр Стэнлі Дэйсаніч

панію "Metro" набыў стары сябра Маера — Маркус Лоуэ (дарэчы, бацька яго былі з Гомельскага Палесся), а сам Маер, па ўмовах дагавора, стаў пакуль што яе віцэ-прэзідэнтам. Такім чынам, свой гістарычны адлік гэтая кінакампанія Галівуда пачала акурат 90 гадоў таму.

Колішні крамнік Маркус Лоуэ на той час валодаў найбуйнейшымі сеткамі кіна-тэатраў ЗША, і ім была здзейсненая надзвычайная здзелка ў гісторыі кінамаста: ён купіў кінастудыю "Goldwyn Pictures", якую заснаваў Сэмюэл Голдвін, і зліў разам з "Metro Pictures" і "Mayer Pictures", якімі кіраваў Луіс Маер. Канешне ж, Маркус адразу ж прыняў рашэнне здымаць уласныя фільмы, каб скараціць у першую чаргу выдаткі на пракат карцін. На пасаду генеральнага дырэктара прызначаецца Луіс Маер (ён жа віцэ-прэзідэнт), і кампанія набывае назву "Metro-Goldwin-Mayer" (MGM), а яе прэзідэнтам выступае Нікалас Шэнк.

Лагатыпам новай кампаніі стаў леў, які рыкае, у арэоле з кінаплёнак, дзе напісана на лацінскай мове: "Ars gratia artis" ("Мастацтва ўдзячнае сваім творцам"). І гэта так. "Калі будзе напісана

гісторыя першых пяцідзесяці гадоў існавання Галівуда, — казаў у 1947-м кінакрытык Бад Шульберг, — яна будзе прысвечана яшчэ не завершанай барацьбе паміж дэлавой машынай і тымі таленавітымі мужчынамі ды жанчынамі, якія, уваходзячы ў Галівуд, адмовіліся пакінуць ля яго парога асабісты гонар ды сумленне мастака". І ў гэтай гісторыі наш зямляк Луіс Маер з'яўляецца адным з галоўных будаўнікоў сусветнай кінаімперыі пад назвай "Галівуд".

...Пасля нараджэння MGM Луіс Маер узяўся за работу, закасаўшы рукавы. У ягонай галаве круціліся грандыёзныя, амбіцыйныя праекты: зрабіць кінакампанію самай прыбыткавай, магутнай і "зорнай" карпарацыяй. У якасці памочніка па кінабізнесе Маер узяў Ірвінга Тальберга, які быў цалкам заняты кінавытворчасцю. Дзякуючы яму кампанія ў 1925 годзе выпусціла карціны "Вялікі парад" і "Бен Гур". Іх выхад у пракат прынёс ашаламляльны поспех. Кампанія адразу стала лідарам Галівуда ва ўсіх адносінах. MGM займала лідарства па колькасці знятых за год фільмаў, на яе працавалі лепшыя з лепшых: юрысты, тэхнікі, журналісты, кіназнаўцы, медперсанал... Тут "узшылі на трон" самыя дарагія "зоркі" кіно, такія як Кларк Гейбл, Луіза Райнер, Джон Барымор, Морыс О'Саліван, Мікі Руні, Бастар Кітан, Норма Шырэр, Роберт Тэйлар, Кэтрын Хэпбёрн, Фрэд Астэр, Джын Келі, Джудзі Гарланд, Фрэнк Сінатра ды шмат іншых знакамітаасцей. Тут зараблялі на кавалак хлеба і замежныя, і рускія акцёры-эмігранты, хаця і не ў галоўных ролях, але ўсё ж на жыццё хапала. Праўда, некаторым "чужаземцам" удалося дасягнуць у ЗША значных вяршынь на кінаалімпіе.

Акрамя ўсяго іншага, Луіса Маера можна лічыць і стваральнікам анімацыйнага жанру. Менавіта на ягонай студыі з'явіліся мультсерыял "Том і Джэры", анімацыйныя стужкі "Гарачы Чырвоны Каптурык", "Галавакружная Папялушка", "Тужлівы", фільмы пра медзвездзяня Барні, сабакку Друпі, жабяня Фліпа. За дзесяць гадоў, пачынаючы з 1943-га, мультыяныя персанажы паслужылі аж сем "Оскараў" і сталі вядомыя ўсяму свету.

Пад канец саракавых гадоў Амерыку пазапаўнялі малабюджэтныя фільмы; з гэтым было звязана падзенне цікавасці да кіна-тэатраў. Да таго ж, з'яўляецца моцны апанент кіно — тэлебачанне. Да 1951-га ў Галівудзе перамагло меркаванне, што метады Маера састарэлі: быццам бы яны садзейнічалі кінамажыццэвай крызісу, які перажывала ў той час амерыканскае кіно. Быў патрэбен свежы "фармат", у які пастарэлы Луіс Маер ужо не ўпісваўся. Каб вярнуць студыі былы бляск, праўленне фірмы прызначыла на месца Маера прадзюсара, рэжысёра і сцэнарыста Дора Шары, дзеяча новай фармацыі. Але Маер заставаўся ганаровым віцэ-прэзідэнтам MGM да канца свайго жыцця...

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- **Выстаўкі:**
- **"Слуцкія паясы"** (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.
- Творы старажытнарусыскага ліцавога шыцця **"Жывапіс іголкай"** — да 25 мая.
- Жывапіс **Канстанціна Качана і Уладзіміра Кожуха** — да 28 красавіка.
- Выстаўка аднаго твора (габелен "Маці-Айчына" Аляксандра Кішчанкі і Ангеліны Бельцоковай) — да 14 красавіка.
- Выстаўка **"Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі"** — да 10 ліпеня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: **"Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
- Тры новыя партрэтны ў экспазіцыі **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦАКА-
БІРУЛІ Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

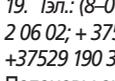
Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў"**.
- **Выстаўкі:**
- Выстаўка **"Юсіф Гашкевіч — дыпламат, вучоны-арыенталіст (да 200-годдзя з дня нараджэння)"** — да 25 мая.
- Выстаўка графікі беларускіх мастакоў 1920 — 1930-х этнаграфічнай тэматыкі са збораў музея **"І рай і боль на Песеннай зямлі..."** — да 20 красавіка.
- **ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Гісторыя ў кашальку"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль:

- Пастаянная экспазіцыя.
- **Выстаўкі:**
- Выстаўка мікрамініяцюр **"Рускі ляўша"** — да 10 красавіка.
- Выстаўка "Таварыства перасоўных мастацкіх выставак. XXI стагоддзе" (Санкт-Пецярбург) **"Жывапіс. Скульптура. Графіка"** — да 25 красавіка.
- Інфармацыйна-касавы **ЦЭНТР:**
- Выстаўка фота Галіны Ламака **"Паміж мінулым і будучым"** — да 30 красавіка.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій **"Мір стары — Мір новы"**.
- Выстаўка работ Л.Грышчука і М.Нуднова **"Афарбаваныя ўражанні"** — да 31 сакавіка.

■ Выстаўка **"Вызваленне Беларусі: верасень 1943 — 1944 гг."**.

■ Выстаўка **"Партызанскі лагер"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА
МІНСКА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваная экскурсія па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў маладшага ўзросту.
- **Акцыі:**
- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамәуленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- **Выстаўкі:**
- **"Пуцявінамі Якуба Коласа"** — да 6 красавіка.
- **"Мой лепшы друг, мой лепшы пераходчык"** (да 130-годдзя рускага паэта, перакладчыка Сяргея Гарадзецкага) — да 30 красавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- **Выстаўка:**
- Персанальная выстаўка **Яніса Струпуліса "У медалях жыве гісторыя"** — да 18 красавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- Персанальная выстаўка Ю.Герасімовіча **"Веснавыя матывы"**.

■ Выстаўка **"Вызваленне Беларусі: верасень 1943 — 1944 гг."**.

■ Выстаўка **"Партызанскі лагер"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА
МІНСКА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернска-дваранскі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прывечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- **Выстаўка:**
- Персанальная выстаўка заслужанага мастака РФ Нікаса Сафронава — да 5 мая.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- **Флігель Лошыцкага сядзібна-паркавага комплексу**

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
- **ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА**

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Д. Шчамялёва"**.
- **Выстаўка:**
- Жывапіс **Анатолія Скамарошчанкі** — да 18 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Выстаўка жывапісу Уладзіміра Савіча **"Размова з уласным ценем,**

або Гульня з колерам"

— з 6 красавіка.

■ **"Каханай у падарунак"** (эксклюзійныя аўтарскія ўпрыгожанні, адзенне, прадметы хатняга інтэр'ера ад беларускіх мастакоў і дызайнераў) — да 31 сакавіка.

■ Выстаўка тэракотавай керамікі народнага майстра-кераміста Мікалая Пушкарка **"Жывыя рысы з добрым гумарам"** — да 6 красавіка.

■ Выстаўка твораў сучасных мастакоў Гомеля **"Прадчуванне вясны"** — да 6 красавіка.

■ Выстаўка **"Графіка Валерыя Ляшкевіча"** — да 6 красавіка.

■ Выстаўка насякомых **"Скульптура прыроды"** — да 4 мая.

■ Арт-праект **"Парачкі"** (фотаработы, прывечаныя Дню закаханых, на агароджы гомельскага парку) — да 31 сакавіка.

■ **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прывечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

■ **"Чырвоная гасцеўня"**.

■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

■ **"Выдатнае і вечнае"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст.

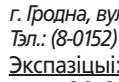
са збору князёў Паскевічаў).

■ **"Класікі беларускага мастацтва"**.

■ **"Свет зьяроў Гомельшчыны"**.

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

■ **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні,

хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

■ **"Эпоха. Час. Буднык"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўкі:

■ **"Вестачка да свята"** (віншавальныя паштоўкі канца XIX — пачатку XX стагоддзя).

■ **"Гісторыя аднаго парахода"** (прасы XVII — XX стст. з калекцыі А.Ярша).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ Выстаўка **"Спякотнымі дарогамі Афганістана"**, прывечаная 25-годдзю вываду савецкіх войск з Афганістана.

■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

■ **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.

■ **"Вядзем пачатак свой ад Гедыміна..."**.

■ **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.

■ Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.

■ **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.

■ **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.

■ Турыстычна-пазнавальная праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ IX Міжнародная выстаўка жывапісу і графікі дзяцей і моладзі **"На сваёй зямлі"** — да 23 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 288 15 49.

■ Міжнародная выстаўка аўтарскай куклы **"Панна Doll'я"** — да 30 сакавіка.

ШТОТЫДНЁВАЯ
МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВІРЫН

Аглядальнік рэдакцыі:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Спецкарэспандэнт:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ,
Алег КЛІМАЎ,
Вольга НАВІЦКАЯ

Загадчык аддзела фоталіюстрацыі — Юрый ІВАНОЎ

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41

Рэкламны адрас: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by

E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

■ Матэрыял на правах рэкламы.

■ "Культура", 2014. Індэкс 63875, 638752

Рознічны кошт — па дамәуленасці.

Наклад 6662

Падпісана ў друку 28.03.2014 у 15.00

Замова 1126

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

■ **Выдавец** — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

■ **Прыёмная:** (017) 290 22 50.

■ **Бухгалтэрыя:** (017) 334 57 35

■ **QR-код:**

■ **Калі кахаеш — знайдзі"** (музычнае рэвію) Т.Барысава, А.Плятнёва.

■ **"Аліса ў Краіне цудаў"** паводле Л.Кэрала. Пачатак у 11.30.

■ **"Дзікун"** А.Касона. Пачатак а 12-й.